

ACTA
SANCTI THEOGNII
EPISCOPI BETELIAE

PAULO ELUSENSI ET CYRILLO SCYTHOPOLITANO AUCTORIBUS

EX CODICE PARISINO COISLINIANO N° 303

NUNC PRIMUM, CUM INTERPRETATIONE LATINA, GRABOE EDITA

1. Usque ad annum 1715, quo Bernardus de Montfaucon vulgavit catalogum Bibliothecae Seguerianae seu Coislinianae (1), e codicum latebris non prolatum fuisse videtur nomen sancti Theognii. Nec etiam postea ampliorem nactum est famam, utpote quod non nisi raro, olim nempe a Fabricio (2), nuper a cl. viro Hermanno Usener (3), recitatum fuerit in Cyrilli Scythopolitani operum recensione. Immo nunc primum, ni fallimur, in impresso libello restitutus est sancto Theognio genuinus ejus titulus, scilicet episcopi Beteliae; siquidem, qua deceptus oscitantia nescimus, Bernardus de Montfaucon eum appellaverit in laudato opere *episcopum Cyprî*. Quare a serie praesulum Beteliensium huc usque publici juris facta, cum apud Le Quien, tum apud Gams, exsulavit nomen sancti Theognii. Igitur de illius beati viri rebus gestis, et praesertim de scriptoribus, quorum opera jam edenda sunt, pauca prae loqui haud erit superfluum.

2. Ut ex Actis constabit, qui unicus exstat fons unde quicquid de eo notum eet haurire liceat, Theognius oriundus fuit ex Cappadocia, in pago videlicet Ariarthiae, ut apud Cyrillum magis definite indicatur, natus. Quonam tempore lucem aspexerit inde potest erui quod e vivis decessit annos natus nonaginta septem, die octava Februarii, indictionis XV, initio regni Justini; at indictio XV hujus aetatis incidit in annum 521. Igitur diem supremum obiit Theognius anno 522, natus proin anno 425. Postquam prioris vitae cursum monasticae disciplinae addictus in propria sua regione transegit, in Palaestinam venit, teste Cyrillo, anno imperatoris Marciani quinto seu Christi 454. Ibi cooptatus est primum inter alumnos sancti Theodosii coenobiarchae, cujus nuper Acta

(1) *Bibliotheca Coisliniana, olim Segueriana*, part. II, cap. iv, p. 417. — (2) *Bibl. gr.*, tom. XI, p. 99. — (3) *Der heilige Theodosios*, p. xvii.

primigenia in publicam lucem protulit et eruditissime commentatus est cl. vir Hermannus Usener (1). Postea vero ipse Theognius, tunc annos natus quinquaginta, nimirum anno 475, monasterium novum condidit: de cuius situ, quoniam tacent Acta nec alia documenta coaetanea quicquam produnt (2), nihil ad nostram memoriam pervenit. Theognii sanctitatis fama ubique jam sparsa, nil mirum, si, ut plerique hujus temporis et ejusdem regionis monachi, proventus fuit ad episcopatum. Helias, patriarcha Hierosolymitanus, eum ordinavit praesulem ecclesiae Beteliensis; quod proinde contigit post annum 494, Theognio jam agente annum sexagesimum septimum.

3. Betelia, parva quaedam civitas, "*vicus Gazaeorum*", ut scribit cl. vir F. de Saulcy (3), haud longe a mari distabat ad meridiem Gazae. Id perspicue tradunt Acta nostra. Paulus nempe; μικροτάτη δὲ, αἶτ, αὕτη ἐστὶν ἡ πόλις, ἐνεθήκοντα μίλλοις ἔνθεν κερχωρισμένη; Cyrillus vero: πολύδριον δὲ τοῦτο παραθαλάσσιον ἐπὶ ἐνεθήκοντα μίλλοις διέχον τῆς ἁγίας πόλεως. Nominis urbis non una occurrit forma. Scriptoribus nostris est Βιτυλιος, sicut et in Actis synodi Hierosolymitanae (4); alibi legitur Βιτιλιος, apud Sozomenum invenitur Βηθελῖα (5), Βηθελῖα (6), immo Βοτώλιος (7); apud Latinos vero *Betilium* (8), *Bethirium* (9), *Bethelia* (10), *Bityle* (11), unde in codicibus aberrat in *Vetilium*, *Vetuliam*, *Betuliam*, *Bethelium* (12). Nec inter recentiores eruditos constat de modo scribendi. Apud Relandium (13) leges tum *Bitelion*, tum *Betilion* et *Bethelia*; Kiepert scripsit *Bethalea* (14); opinabatur P. Victor De Buck veram lectionem esse *Bethelia* (15) et simul coniciebat hanc civitatem tenuisse locum hodie nuncupatum *Khan Hettek* prope Gazam. Ad normam codicis quo usi sumus, correctis corrigendis, *Beteliam* scribemus.

4. Haec urbs, non secus ac ceterae orae maritimae civitates, ut Gaza, Tabatha, Anthedon, Raphia et Ascalon (16), diu addicta permansit cultui falsorum deorum, nimirum usque ad quartum saeculum medium. Quo tempore Betelia, quae tunc, teste Sozomeno (17), incolis affluebat, multis deorum delubris erat referta, inter quae eminebat Pantheon, exstructum in colle arte facto ac toti vico superincumbens: ἐν Βηθελῖα, κώμη Γαζαῖα, πολυανθρώπων τε οἴσθη καὶ ἰσραὲλ ἐχούσῃ ἀρχαῖοτάτα καὶ κατασκευῆ σιμνὰ τοῖς κατοικοῦσι· καὶ μάλιστα τὸ Πάνθειον, ὡς ἐπὶ ἀκροπόλεως χειροποιήτου τινὸς λόφου κείμενον καὶ πανταχόθεν πασῆς τῆς κώμης

(1) Op. cit. — (2) In *Prato spirituali* (P. G., tom. LXXXIII, p. 3027) citatur coenobium sancti *Theognosti*, melius autem graece τῆς μονῆς τοῦ ἀββᾶ Θεογνίου. — (3) *Dictionnaire topographique abrégé de la Terre-Sainte*, p. 68. — (4) Labbe, tom. V, p. 286. — (5) P. G., tom. LXXVII, p. 1259. — (6) Ibid., p. 1391. — (7) Ibid., p. 1506. — (8) In editione Suriana Vitae S. Hilarionis, n° 20 (*Act. SS. Oct.*, tom. IX, p. 52). — (9) In veteri ed. *Vit. Patrum*, ad S. Hilarionem. — (10) Apud Rosweydidium. — (11) In *Hieroclis Synecdemo*, ed. Wesseling, p. 719. — (12) *Act. SS. Oct.*, tom. IX, p. 22, n° 26. — (13) *Palaestina*, tom. I, pp. 208, 223; tom. II, p. 638. — (14) *Atlas antiquus*, cart. 3, H k, 1882. Cfr. in tabula, p. 5. — (15) *Act. SS. Oct.*, tom. IX, p. 22. — (16) Couret, *La Palestine sous les empereurs grecs*, p. 61. — (17) P. G., tom. cit., p. 1259.

ἑπαρχῶν. Quin et inde nomen venisse insinuat civitati, derivatum ex lingua syriaca (ܒܬܘܠܝܬܐ ܕܒܠܝܐ, *deorum demicollium*). Ad fidem conversa fuit Betelia per sanctum Hilarionem (1), et inter priores qui ibidem Christi doctrinam amplexi sunt annumerantur proavi Sosomeni (2). Haec circiter anno 357 peracta fuisse (3), et fere eodem tempore primum sedisse in Betelia episcopum Aiacom (4) arbitratur P. Victor De Buck. Quicquid sit de hac opinione, innotescit nunc primum alius episcopus Beteliae, nempe sanctus Theognius noster, qui sedem tenuit ab anno 494 ad 522. Ipsi successisse videtur Manuel, qui anno 536 subscripsit Actis Concilii Constantinopolitani (5).

5. Hoc est igitur primum documentorum hinc subjectorum momentum, quod scilicet incognitum adhuc detegunt episcopum sedis Beteliana. Est et aliud jam indigitandum. Nactus est sanctus Theognius, non secus ac sanctus Theodosius, ejus pater spiritualis, duos historiographos, Paulum monachum ex laura Elusae, de quo statim dicemus, et Cyrillum Scythopolitanum, notissimum hagiographum. Jam vero, nunc edito Cyrilli libello de sancto Theognio, in lucem prodierit quicquid ab illo scriptum novimus. Etenim sancti Euthymii Vitam divulgavit Bernardus de Montfaucon in *Analectis graecis*, tom. I, p. 1-69 (Parisii 1698); Cotelerius edidit Vitam sancti Sabae in *Ecclésiis graecis monumentis*, tom. III, p. 290-376 (Parisii 1698); Johannis Siliantarii et Cyrini Acta a nostris prodierunt in *Actis Sanctorum*, tom. III Mall, p. 16°-21° et tom. VIII Septembris, p. 147-153; tandem, anno proxime elapso, Theodosii Vitam publici juris faciebat cl. vir Hermannus Usener in eruditissima opella cui titulus *Der heilige Theodosios*, p. 105-112. Cyrillus igitur quatuor praeliores composuit Vitae Sanctorum; duas, Theodosii et Theognii, compendiose tantum, quia eas ab alio digestas invenerat. Plura de celebri Palaestiniensi hagiographico, ceteroquin satis noto, hinc tradere supersedemus, quia praesertim nuperissime longe lateque de ipso scripsit laudatus jam saepius Hermannus Usener (6).

6. Ad sanctam Theognium quod attinet, nos docet Cyrillus primitus ejus Acta fuisse servata per Paulum monachum quendam ex Elusa civitate. Haec enim legitur apud eum: ἀλλὰ τί χρειαί μοι κλειδίων κατὰ τοῦ ἁγίου Θεογνίου λόγων, ὅπου γὰρ προλαβὼν ὁ ἀββὰς Παῦλος, ὁ τῆς μὲν Ἐλουσῆς πόλεως ἑσυχαστής, ἐν μοναχικῶς εἰ καταρθέμεται καὶ ὀρθοδόξους δόγματα λαμβάνων, καὶ βίην καὶ λόγον φαρκῶν ἡμῶν ἐκ κατὰ Θεὸν διαβήματα, τὸν αὐτοῦ τοῦ μακαρίου Θεογνίου βίον ἐκράβει καὶ κατὰ πλήτος ἐσυγράφητο; Quisnam fuerit iste Paulus monachus, *siliantarius* (ἑσυχαστής), non datum est reperire modo prorsus indubio. Sane hoc nomine appellati plures occurrunt, saeculo quinto et sexto, inter Palaestinienses monachos: quaedam notae peculiare suadent ut eum cum Paulo Helladico, de quo identidem Joannes Moschus in *Prælo spirituali* (7), eundem faciamus.

(1) P. G., tom. cit.; Act. SS. Oct., tom. IX, p. 22, num. 27-30. — (2) Loc. cit. — (3) Act. SS. Oct., tom. cit., p. 21, n. 25. — (4) Ibid., p. 22, n. 29. — (5) Labbe, tom. V, p. 298. Cfr. Le Quien, *Oriens christ.*, tom. III, p. 674. — (6) *Der heilige Theodosios*, p. XII-XIII. — (7) P. G., tom. LXXXVII, pp. 3027, 3060; *Prælo Spirit.*, cap. CLX, CLXIII.

Etenim scimus Paulum nostrum ex Hellade oriundum esse, siquidem hoc nos ipse docet (n° 17, ἤνικα πρώην ἐγὼ κατέλιπον τὴν Ἑλλάδα), atque inde venisse in Palaestinam, ubi prius Aemiliano cuidam coenobiarcho, postea sancto Theognio, discipulus adhaesit, suadente Alexandro, scholastico Ascalonita (1). Urbs vero Elusa in qua floruit Paulus, notissima est, quippe quae saepius citatur apud historicos hujus aetatis. In commentario de sancto Hilarione in fasciculum congressit P. Victor De Buck quaecumque ad hujus civitatis notitiam conferunt (2). Praeterea in hac urbe revera exstitisse lauram audimus ex Joanne Moscho, qui in *Prato spirituali* (3) nominat *abbatem Victorem solitarium in monasterio Elusae*. Attamen non semper remansit Paulus in monasterio Elusae, si ad illum referendus sit locus iste ex *Prato spirituali* (4): διηγῆσατο ἡμῖν ὁ ἀββᾶς Παῦλος ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ ἀββᾶ Θεογνίου, *narravit nobis abbas Paulus, antistes coenobii abbatis Theognii*. Et re quidem vera, non pauca Pauli narrationem legenti occurrent quae persuadere valeant eum in monasterio sancti Theognii versatum fuisse.

7. Utrum libellus Pauli Helladici revera nobis praesto sit seu idem reputandus cum illo quem primo loco heic edimus, paucis discutiendum est. Non quidem dubitamus encomium illud de sancto Theognio esse genuinum fetum Pauli de quo audivimus modo Cyrillum Scythopolitanum. Id tamen, quoniam deest auctoris inscriptio, certo certius affirmare non licet. Nihilominus argumenta haud spernenda rem suadent. Et primo quidem argumentum externum inde repeti potest quod simili ratione conjunguntur, in codice quodam Laurentiano Vita sancti Theodosii, late conscripta a Theodoro, Petrarum episcopo, et in compendium redacta a Cyrillo, in codice vero Coisliliano encomium Pauli de sancto Theognio et brevior Cyrilli enarratio. Pro sancto Theodosio nullus fuit dubitandi locus, siquidem inscriptum est opus Theodori συγγραφεὶς ὑπὸ Θεοδώρου, τοῦ δσιώτατου ἐπισκόπου Πετρῶν, γενναμένου αὐτοῦ μαθητοῦ (5). Quod quidem adeo perspicuum testimonium non adest de Paulo, sed ejus defectum aliquatenus suppleant verba ferme eadem quibus Cyrillus designavit duas prolixiores Vitas quae in utroque codice abbreviatæ ejus scriptioni praepositæ sunt. Quod patet ex collatione loci Vitæ sancti Theodosii cum illo quem modo recitavimus ex Vitas sancti Theognii: πλὴν οὗτι καὶ ὁ τιμιώτατος Θεόδωρος ὁ δσιώτατος τῆς Πετρῶν πόλεως ἐπισκοπος φοιτητῆς αὐτοῦ γεγονώς καὶ τοῖς μοναχικοῖς καὶ ἀρχιερατικοῖς κατορθώμασι διαπρέπων σαφῶς καὶ ἀκριβῶς τὰ κατὰ τὸν θεάρεστον αὐτοῦ συνεγράψατο βίον κατὰ πλάτος (6). Praeterea, unde exsurgit et argumentum internum, non raro deprehendi possunt, inter narrata a Cyrillo, sententiae et verba desumpta ex encomio: quae longius esset referre et legenti facile apparebunt. Quicquid sit de auctore prioris Vitæ Theognii, quem, ut diximus, Paulum Elusensem, quin probabilius Paulum Helladicum de quo agitur in *Prato spirituali*, esse credimus, id extra

(1) Qui est forsan ὁ ἀββᾶς Ἀλέξανδρος ὁ τοῦ Καλαμώνος τοῦ ἐν τῷ ἁγίῳ Ἰορδάνῃ (P. G., tom. LXXXVII, p. 3030). — (2) *Act. SS. Oct.*, tom. IX, p. 21. — (3) P. G., tom. cit., p. 3031. — (4) *Ibid.*, p. 3027. — (5) Usener, *Der heilige Theodosios*, p. 3. — (6) *Ibid.*, p. 111.

quaestionem ponendum [est documentum nostrum fetum esse auctoris coaetanei immo et testis oculati, siquidem et Cyrillus Scythopolitanus, qui saeculo sexto floruit, ejus scripto se profitetur usum, et ipse saepius se quae narrat vidisse perspicue affirmat.

8. Vita sancti Theognii, quam Petro Helladico attribuimus, non secus ac Theodori scriptum de sancto Theodosio, potius est dicenda oratio panegyrica. Quod ex prologi et epilogi tenore apprime constat, quin et ex disertio auctoris indicio. Etenim eum audimus loquentem *ad sanctos viros, ad coetum venerandae caritatis, commemorationis agenda causa congregatos* (n. 3). Aperte etiam ostendit se habere concionem cum ait (n. 4 init.): *Θεογνίου δὲ τοῦ πατρὸς προσφιλοτάτου μέρου, μνηστικὰ διὰ χειλῶν φερομένης*: quod praesertim elucet, ut notabimus suo loco, ex usu ecclesiastico vocis *μνηστικὰ*. Denique legentibus in fine illud: *ἀλλ' ἵνα μὴ τὴν παρούσαν διήγησιν ἄγαν ἐκταίνας ἴσως καὶ εἰς ἀγανάκτησιν κινήσω τοὺς παρόντας, παύσομαι μὲν τῆς δημοσιεύσεως τῶν τῆς ψυχῆς ρεμβασμῶν*, haud dubium videbitur agi de sermone habito in ecclesia monasterii sancti Theognii. Ut suo loco indicabimus, propter allusiones quasdam ad facta historica, non ni post annum 526 concionem hanc a Paulo pronuntiatam fuisse censemus.

9. Utrumque documentum excerpsum ex bene noto codice Bibliothecae Nationalis Parisinae, nuncupato Coisliliano num. 303, unde jam inter *Analecta* nostra prolata et emendata est Vita S. Georgii Chozebitae (1). Encomium Pauli incipit fol. 187^v et terminatur fol. 204^r, quo ipso folio occurrit compendium Cyrilli quod vergit usque ad fol. 206^v. Nullibi alias datum fuit hucusque reperire sancti Theognii Acta: ceteroquin plura documenta in supradicto codice contenta videntur esse unica, ut modo indicata Vita sancti Georgii Chozebitae, nec non Vita sancti Joannici, auctore Petro monacho, mox vulganda in *Actis Sanctorum*, Novembris tomo altero.

10. His, quae ad documentorum notitiam conferunt, disputatis, de ipso sancto Theognio manet dubium removendum. Etenim Theognii nomen non invenitur inscriptum in sanctorum fastis, in iis saltem qui ad nos pervenerunt, immo nec in Graecorum Menaeis receptum fuit. Attamen, ex Pauli monachi encomio, et Cyrilli Scythopolitani testimonio qui non nisi sanctorum vitas describendas assumpsit, nec non ex insertione horum Actorum in codice hagiographico, liquido satis apparet Theognium hoc post mortem honoratum fuisse cultu qui proprie sanctis reservabatur. Si cultus ille, prius intra limites Beteliensis ecclesiae et Theognii monasterii artatus, latius non diffusus est, haec forsitan causa assignanda est quod in Sarracenorum invasione, ineunte saeculo septimo, funditus destructa ecclesia Beteliensi, simul perierit memoria sancti Theognii. Mirabitur etiam forte aliquis nomen Theognii exulare ex catalogo omnium episcoporum suae provinciae qui subscripserunt anno 518 synodo Hierosolymis habitae et quorum litterae relectae sunt in Concilio Constantinopolitano quinto (2).

(1) Vid. *Anal. Boll.*, tom. VII, p. 95-144; 336-370; tom. VIII, p. 209 sqq. — (2) Labbe, tom. V, p. 187-194.

At eo tempore non affuisse in Palaestina sanctur Theognium comperimus ex ejus Actis, sed eodem hoc anno versatum esse Constantinopoli apud Justinum imperatorem. Quare, si rerum adjunctis sancti Theognii memoria fuit aliquandiu obscurata, hunc opellae nostrae fructum non exiguum existimaverimus venerando aemulo Euthymii, Hilarionis, Cyriaci, Sabae, Theodosii totque aliorum Palaestiensium ascetarum restauratum quasi et renovatum decus attulisse, nobis vero quod optabat Paulus Helladicus, ejus meritorum intercessionem, sicut et omnium sanctorum : παράλαβε μετὰ σου, πάτερ, τοὺς ἁγίους ἅπαντας τοὺς φιλοῦντάς σε, καὶ ἅμα αὐτοῖς τὴν ὑπὲρ ἡμῶν τῷ εὐσπλαγγῆ βασιλεῖ πρεσβεῖαν προσάγαγε.

I

Pauli, monachi Elusensis, encomium de sancto Theognio.

Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ΘΕΟΓΝΙΟΥ
τοῦ ἀσκητοῦ καὶ ἀναχωρητοῦ, γεγονότος ἐπισκόπου τοῦ
Βιτυλίου. * εὐλόγητον πάτερ.

* cod.
Βητυλίου

5

[Prologus.] 1. « Λαμφάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθε τῶν ἀνθρώπων ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν, καὶ δοξάσωσι * τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς », Χριστὸς ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης τοῖς ἑαυτοῦ διεστέλλετο μαθηταῖς. "Ὅθεν οὗτοι τὸ θεῖον προθύμως δεξάμενοι ἔνταλμα, πᾶσαν μὲν 10
τὴν ὑφήλιον * τῇ ἀστραπῇ τῶν οἰκείων κατορθωμάτων ὑπερβαλλόντως

* cod.
δοξάσουσι

* cod.
ὑφήλιων

VITA ET CONVERSATIO SANCTI PATRIS NOSTRI THEOGNII, ASCETAE ET ANACHORETAE, QUI FUIT EPISCOPUS BETELIAE. *Jube, Pater, benedicere.*

Prologus.

1. * *Luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum qui in caelis est* (1), „ Christus, rex gloriae, suis mandabat discipulis. Quare isti, divina ferventer accepta jussione, omnem quae sub sole est [terram] fulgore suorum

(1) *Matth.*, V, 16.

- κατέλαμψαν, τὴν δ' ἐγχειρισθεῖσαν αὐτοῖς διακονίαν ἀμωμήτως πληρώσαντες, τὰ τε ἑαυτῶν πολύτιμα σώματα τὰ θεότευκτα ὄργανα, ἅπερ νόμος παλαιὸς ἠρυθροδανομμένα * κριῶν ἐκάλεσε δέρματα, καθάπερ τὴν μηλωτὴν * *cod. ἠρυθροδανομμένα*
- 5 πρὸς τὸν τῶν ὄλων δημιουργὸν γεγηθότες ἀπεδήμησαν, καὶ τῷ βασιλικῷ καὶ ἀσχηματίστῳ θρόνῳ σὺν παρρησίᾳ παρέστησαν. Ἄλλ' οὐκ ἄρα μόνοις, τοῖς ἀποστόλοις δεδομένον ὑπῆρχε τὸ πιστεῦσιν εἰς Θεὸν καὶ τὰς ἐντολάς ποιεῖν τῶν τε ἰδίων ἀγῶνων καὶ ἰδρώτων τὰς ἀμοιβὰς παρὰ τῆς παντοκρατορικῆς κομίζεσθαι δεξιᾶς, ἀλλὰ καὶ τοῖς μετ' αὐτοὺς μαθηταῖς καὶ
- 10 μιμηταῖς γενησομένοις τοῦ Λόγου. Παῦλος γοῦν, ὁ μέγας τοῦ Χριστοῦ κῆρυξ, τοῖς μελιβρύτοις τῆς εὐσεβοῦς διδασκαλίας βεῖθροις τὰς ἐκκλησίας * πηγάσας, τοῦτο παραστῆσαι βουλόμενος ἔλεγεν· « Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσαι », καὶ ἐξῆς· « Λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής,
- 15 οὐ μόνον δὲ ἐμοί, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ. »
2. Διὸ καὶ Θεόγνιος, ὁ Καππαδόκης, ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων τῷ δεσποτικῷ προσηλῶμενος πόθῳ, καὶ τὸ τοῦ Ἰερεμίου πληρῶν· « Ἐγὼ δὲ οὐκ

* *cod. ταῖς ἐκκλησίαις*

praeclare gestorum cum mirabiliter illuminassent, commissum sibi ministerium perfecte implentes, suaque pretiosa corpora, Dei facta instrumenta, ea quae Lex vetus " *pelles arietum rubricatas* (1), appellavit, ut pallium quondam Helias (2), ille ignem spirans propheta, super terram relinquentes, ad universorum Creatorem gaudentes emigrarunt, et regio immaterialique throno confidenter astiterunt. At non solis quidem apostolis datum est credere in Deum, et mandata facere, propriorumque certaminum et sudorum praemia de manu omnipotentis referre, sed et his qui post illos discipuli et imitatores fierent Verbi. Paulus scilicet, magnus Christi praeco, qui mellifluis piae disciplinae fluentis ecclesias irroravit, illud stabilire volens dicebat (3): " *Bonum certamen certavi* „, et postea: " *In reliquo, reposita est mihi corona justitiae quam reddet mihi Dominus in illa die justus iudex, non solum autem mihi, sed et iis qui diligunt adventum ejus* „.

2. Quapropter et Theognius Cappadox, a teneris unguiculis dominico quasi clavatus amore, illudque Jeremiae implens (4): " *Et ego*

(1) *Exod.*, XXV, 5; XXVI, 4; XXXV, 7, 22; XXXIX, 34. — (2) *4 Reg.*, II, 13, 14. — (3) *2 Tim.*, IV, 7, 8. — (4) *Jerem.*, XVII, 16.

ἐκοπίασα κατακολουθῶν ὀπίτω σου », ἔργοις ἀγαθοῖς ἐαυτὸν κατακοσμήσας, καὶ τῇ τε ἀγαμίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπασιν οἷς Θεὸς ἀρέσκειται, τὴν τε οὐκείαν ψυχὴν καὶ πάντας τοὺς ἐγνωκότας αὐτὸν εὐωδιάσας, ἰσχύον ἀλλάξας, κατὰ τὸν Ἡσάϊαν, καὶ καθάπερ ἀετὸς περοφυτῆτας τῶν τε δεσμῶν τοῦ σώματος μετ' εὐφροσύνης ἀπολυθεὶς εἰς οὐρανὸν ἀνέστη, τὴν ἑαυτοῦ 5
 μνήμην ὡςπερ τινὰ στήλην φωτὸς καταλιπὼν * τοῖς μετέπειτα.

* cod.
καταλειπὼν

3. Ἐγὼ τοίνυν τὰ κατὰ τὸν θαυμαστὸν λεχθέντα λογιζόμενος ἄνδρα, ὅπως τε καθαρῶς καὶ ἀμείαντως βεβίωκεν, ὅπως τε ταπεινοφρῶν ἐτύγγανε, καὶ ὅπως νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν πόνῳ καρδίας μεγίστῳ καὶ δαψιλέσι * δάκρυσιν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτανόντων τὸ κρείττον ἐξημερίζετο *, καὶ ἐν ποίαις 10
 ἀρτίως ἀνεκκλητήτοις σκηναῖς αἰώνιοις καὶ βασιλείοις ἀφθάρτοις σὺν ἀγγέλοις ἀλλίξεται, τὴν τε ἑμαυτοῦ ἄβυσμῖαν ἐνοῶν, καὶ τὴν ἄβυσσον τοῦ πυρὸς τοῦ ἀσβέστου, καὶ τὰς ἀλήκτους ἐκεῖνας βατάνους αἷς παραδοθήσεσθαι προσδοκῶ, ἤθελον σιωπήσαι μὲν νῦν ἐφ' ὑμῶν, (τὸν γὰρ τῆ ἁμαρτία τρωθέντα τῷ τῆς σιγῆς σκεπάσματος τὸ στόμα καλύπτειν ὁ νόμος 15
 ἐθέσπισεν), ἐν ἄνθρωπῳ δὲ ζοφερῷ ἑμαυτὸν κατακλιῆσαι, καὶ κλαίειν

* cod.
δαψιλέσι
* cod.
ἐξημερίζετο

non sum turbatus, te sequens „ operibus bonis cum seipsum deornasset, nec non virginitate, aliisque omnibus quibus Deo placetur, et cum propriam animam atque omnes qui eum cognoverunt bono perfudisset odore, * *mittens fortitudinem* „, juxta Isaiam (1), et sicut aquila alis elata, vinculis corporis cum exultatione solutus ad caelum ascendit, memoriam sui, ad instar columnae igneae, relinquens posteris.

3. Equidem quae de mirabili hoc viro dicta sunt recogitans, quam puram et incorruptam egerit vitam, quam humilis extiterit, quomodo noctu dieque (2) in labore cordis maximo et largo fletu pro peccatoribus ad melius se disposuerit, et in quibus ineffabilibus tabernaculis aeternis et in regiis non desituris cum angelis in aula nuper exceptus sit (3), simul meam ignaviam considerans et abyssum ignis qui non exstinguetur et indesinentia illa tormenta quibus me traditum iri expecto, volebam tacere nunc coram vobis (illum enim qui peccato vulneratus est (4) silentii velo os operire lex decernit), et in

(1) *Is.*, XLI, 1. — (2) Graece νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν. Cfr. Usener, *Der heilige Theodosios*, p. 48. l. 12. — (3) Graecam vocem ἀλλίξεται germanice vertit Usener *lagert, nimmt quartier*, (Op. cit., p. 131), juxta Bekkers. *An. gr.*, 463, 22, ἀλλίξεται τὸ ἐπὶ τῆς ἀλλῆς διακονητέρευσιν καὶ κατέσθαι καὶ... ἐπιμένειν — (4) Τῇ ἁμαρτίᾳ τρωθέντα. Usam verbi notavit eruditissime jam laudatus Usener (Op. cit., p. 131)

ἀπαύστως καὶ κόπτεσθαι *. Οἶδα γάρ, οἶδα, καὶ ὑπὸ τοῦ συνειδήτους ἐλέγχομαι, ὅτι τὴν τῆς παρούσης ζωῆς ἀτραπὸν ἡμελημένως ὤδουσα. τοῦ λόγου καταφρονήσας τοῦ συμβουλευόντός μοι ἀποστρέφειν τὸν πόδα ἀφ' * ὁδοῦ τραχείας καὶ τὴν λείαν ** βαδιῶν· ἀλλ' ἵνα μὴ τὸν τε σύλλογον 5 τῆς ὑμετέρας προσκυνήτης μοι ἀγάπης, καὶ τοὺς τοῦ μνημοσύνου χάριν συναθροισθέντας ἐνταῦθα ὁπίους ἄνδρας κατηρεῖν καὶ στυγνάζειν * παρασκευάτω, λέγειν μικρὰ ἐντὶ μεγάλων καὶ ἐκ πολλῶν ὀλίγα πειράσσομαι, στεναγμῶ βαθυτάτῳ τὸ νέφος σκεδάσας τῆς ἀθυμίας.

* cod.
κοπίεσθαι

* cod. ἀπό
** cod. λείαν

* cod.
στοιγνάζειν

4. Θεογνίου δὲ τοῦ πᾶσι προσηλεστάτου μύρου μνείας διὰ χειλέων 40 φερομένης, ἣ τῶν οὐρανίων ἀστρων χορεία τερπέσθω καὶ ἀγαλλέσθω, ἣ δὲ γῆ εὐφραϊνέσθω, ὃ ἀἴρ γελάτω, τῶν ἀτωμάτων μάλιστα δυνάμεων τῇ μνήμῃ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ συγχαίρουσῶν, αἵτινες ἔτι ἐν τῷ παρόντι βίῳ τοῦτον ἀθλοῦντα βλέπουσαι ἐθαύμαζον, πῶς ἀσαρκῶς πολεμιστῆς ὁ τὴν σάρκα φορῶν παρετάττετο, πῶς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας τοὺς τε

antro obscuro meipsum includere, flere indesinenter et paenitentiam agere. Scio etenim, scio, idque conscientia exprobrat, me in praesentis vitae semita negligenter itinerasse, et vocem contempsisse me adhortatam ut pedem referrem a *via aspera*, et *in plana*, ambularem (1). Sed cum coetum vestrae venerandae caritatis et, commemorationis agenda causa, congregatos heic sanctos viros pudore et tristitia afficere nolim, dicere parva pro magnis et ex multis pauca conabor, cum gemitu intimo nube discussa dejecti animi.

4. Dum autem Theognii, omnibus carissimi unguenti, anniversaria dies (2) labiis celebratur, caelestium siderum chorus gaudeat et exultet, terra laetetur, aer rideat, angelicis praesertim potestatibus commemoratione viri Dei congaudentibus, quae in praesenti vita decertantem illum ammiratae sunt, quomodo nempe incorporeis athletic ille qui carnem ferebat aemulatus sit, quomodo principia et potestates tenebrarum, mundi dominas, et spiritus malignos humilis

frequentem apud hujus aetatis scriptores. Dubia tamen nobis apparet comparatio quam ipse adducit ex classicorum auctorum locis. — (1) *Is.*, XL, 4. Juvabit heic animadvertisse ex hoc loco aperte prodere Paulum monachum sibi praesto fuisse Scripturarum codicem Alexandrinum. Etenim hic locum Isaiae, ad quem alluditur, his verbis refert : καὶ ἡ τραχεῖα εἰς ὁδοὺς λείας. Textus vero receptus est : καὶ ἡ τραχεῖα εἰς πᾶσι. — (2) Vox graeca μνεία est, ut notat Sophocles (*Greek Lexicon of roman and byzantine Periods*), qui affert testimonia excerpta e Concilio Laodiceno, S. Gregorio Nysseno, Socrate et Eusebio, verbum maxime proprium ad designandum festum diei anniversarii sanctorum.

* *cod.*
πνευμάτικα

κοσμοκράτορας τοῦ σκότους καὶ τὰ πνεύματα τὰ * τῆς πονηρίας ὁ εὐτελής, οὐκ ἄνθρωπος τε καὶ ἀκτῆμων ἔτυπτε, συνεπόδιζε, καὶ ἐπάτει, καὶ ἤχημαλῶτευσεν.

§ 1. — De vita ascetica sancti Theognii.

5. Πατρίδος οὗτος τῆς Καππαδοκῶν ὑπῆρχεν · ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ, παιδίον ὦν, τὸ μοναδικὸν περιεβάλετο ἔνδυμα. Ἐνθα διατρίψας χρόνον 5 τινὰ ἐν ἡσυχίᾳ καὶ τῇ πρεπούσῃ μοναχοῖς ἀγωγῇ, ἀκήκος τοῦ Θεοῦ πρὸς Ἀβραάμ τὸν πατριάρχην ἐν τῇ γραφῇ λέγοντος. « Ἐξελθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς γῆν ἣν ἄν σοι δείξω ». Καὶ δὴ παραυτίκα, ὡς αὐτὸς κελευσθεὶς τοῦτο ποιεῖν, ἀποσπᾷ μὲν ἑαυτὸν 10 τῆς ἰδίας πατρίδος, καταλαμβάνει δὲ τὰ Ἱεροσόλυμα, εὐχῆς ἕνεκα τῶν

ille, miser et pauper profligarit, compediverit, calcarit et in servitutum redegerit (1).

§ 1. — De vita ascetica sancti Theognii.

5. E regione Cappadocum (2) oriundus fuit iste; ubi, puer adhuc, monasticum induit habitum. Cum ibidem tempus aliquod transegisset in solitudine et in ea quae monachos decet agendi ratione, audit Deum ad Abraam patriarcham in Scriptura dicentem (3): *Egredere de terra tua et de cognatione tua, et veni in terram quam monstrabo tibi*. Qui statim, ut ille jussus idem facere, separavit se a sua patria, et petiit Hierosolymas, ut oraret ad sancta Loca. Ibique a piis (4)

(1) Conferendus est praesens locus cum alio ex Vita S. Theodosii, quam edidit Usener, *op. cit.*, p. 12, l. 20, qui sic habet: εἰς πόλεμον πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τούτου. — (2) Plurimi hoc tempore ex Cappadocia oriundi in Palaestinam migraverant, vitae asceticae amplectendae causa. Sufficiat citasse S. Theodosium (Usener, *Der heilige Theodosios*, p. 6), S. Sabam (Cotelerius, *Eccl. gr. Monum.*, tom III, p. 222), Martyrium quendam de quo in *Vita Euthymii* (*Eccl. gr. Mon.*, tom II, p. 279), Longinum senem qui Theodosium primo suo in Palaestinam adventu excepit (Usener, *op. cit.*, p. 105), tres fratres, discipulos S. Euthymii (*P. G.*, tom. CXIV, p. 627, 642), nempe Cosmam, qui factus est episcopus Scythopolitanus (*ibid.*, p. 683), Chrysippum, postea sanctae Crucis custodem (*ibid.*, p. 627, 683) et Gabrielium, qui monasterium Sanctae Ascensionis erexit (*ibid.*, p. 627, 683) et in numerum sanctorum est relatus (Martinov, *Ann. eccl. graeco-slav.*, ad d. 27 Januarii). — (3) *Gen.* XII, 1. Eodem prorsus modo adducitur S. Theodosius e Cappadocia in Palaestinam profectus ab ejus panegyrico Theodoro. Cfr. Usener, *op. cit.*, p. 8. — (4) Graece εὐλαβῶν. Ut monuit Usener, *op. cit.*, p. 119, ex classico usu, detorta significatione, hoc nomen factum est proprium monachis.

σεβασμίων τόπων. Κάκεισε παρά τῶν ἐν τῷ Φλαβίας καλουμένῳ μοναστηρίῳ εὐλαβῶν ἐδεξιώθη ἀνδρῶν, καὶ παροικήσας αὐτόθι τῆς συνήθους αὐτῷ ἡσυχίας καὶ πραύτητος εἶχετο, πάντας μὲν ὠφελῶν τοὺς συνόντας, μηδένα δὲ σκανδαλίσει κἄν ἀπαξ ἐλόμενος *. Ἐντὸς οὖν ὀλίγου χρόνου 5 παρακλήσεις αὐτῷ προσαγαγούσα ἡ τὸ μοναστήριον κτίσασα * φιλόχριστος γυνή, ἔπεισεν αὐτὸν καταδέξασθαι φροντίζειν τῆς τούτου διοικήσεως· ὅπερ μοναστήριόν ἐστιν ἔξω τῆς ἀγίας πόλεως ἐν τῷ τόπῳ τῷ καλουμένῳ Γεθσημανῇ *. Ἐφρόντιζε τοιγαροῦν ὁ ἀνὴρ πρεπόντως τοῦ τε λεγθέντος μοναστηρίου καὶ τῆς ἐν αὐτῷ ἀδελφότητος.

10 6. Μετὰ ταῦτα θεωρήσας ἑαυτὸν περισπώμενον, τάχα δὲ ἀποσπώμενον ἐκ τῆς πρὸς Θεὸν ἀμερίμνου εὐχῆς καὶ δι' ἐντεύξεων θείων ὀμιλίας, τὴν τε τῶν ἀναγκαιῶν ἀφθονίαν ἱκανὴν οὔσαν, καὶ τοὺς ἐπισκεπτομένους ἀεὶ μοναχοὺς τε καὶ λαϊκοὺς ἐνοχλοῦντας ἐν τούτῳ τῷ μοναστηρίῳ * ἐγγύς ἰδρῦθέντι * τῆς πόλεως, ἐφοβήθη μὴ ποτε τῇ τοῦ θουρύβου πυκνότητι καὶ 15 τῷ πλήθει τῶν χρειῶν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῖς πολλοῖς ἐπαίνοις τῶν δοξαζόντων αὐτὸν, χαυνωθῆτὸν λογισμὸν καὶ ἀνάξιόν τι τῆς ἄνω κλήσεως

* cod.
ἐλώμενος
* cod.
κτίσασα

* cod.
Γεθσημανῇ

* cod. τῷ τῷ
μοναστήριον
* cod.
ἰδρῦθέντι

viris qui in Flaviae (1) nuncupato monasterio degebant benigne exceptus est, et commoratus ibidem in consueta sibi quiete et mansuetudine perseveravit, omnibus qui secum erant prodesse, neminem vero, ne semel quidem, scandalizare studens. Cum ergo per breve tempus confortasset eum quae monasterium condiderat Christo addicta femina, persuasit eum susciperet curam illius administrandi. Istud autem monasterium est extra sanctam urbem, in loco nominato Gethsemani. Administravit proinde vir probe dictum monasterium et quae in eo erat fratrum congregationem.

6. Postea cum animadvertisset seipsum distractum, quin mox et abstractum a quieta cum Deo oratione et frequentatione per divinas lectiones (2), simulque rerum necessariorum abundantiam suppetere sed et quia invisentes continuo tum monachi, tum laici perturbarent istud monasterium propius ad urbem aedificatum, timuit ne prae tumultu frequentiori, aut abundantia rerum, aut laudibus nimis

(1) Quaenam fuerit ista Flavia non datum est reperire apud coevos auctores. Procul dubio, qui ad nominis tenorem attenderit facile sibi persuaserit Flaviam fuisse ex piis matronis quae tunc consuebant ad sacra Loca, exemplo Paulae, Eustochii, utriusque Melaniae, Albinae, Fabiolae et aliarum exstimulatae. — (2) Ἐντεύξεων θείων ὀμιλίας. Cfr. ea quae de verbo ἐντεύξις nuper disseverat Usener, *op. cit.*, p. 152, 153. In schola Cyrilli Scythopolitani imprimis adhibetur in sensu vocis ἀνάγκωσις, nempe lectionis.

δράσει
 ** cod.
 έννοησει

δράση * ἢ έννοηση **. Καὶ δὴ προσδραμῶν ἐνὶ τῶν εὖ εἰδῶτων γερόντων
 λογισμοὺς διακρίνειν, τὰ κρυπτὰ ἐξεκάλυψε. Δίδωσιν οὖν ὁ γέρων ἀπό-
 κρισιν τοιαύτην· Οἱ τὴν ἑαυτῶν ψυχὴν ἀπρόσκοπον πρὸς τὸ κρεῖττον,
 καθάπερ καὶ σύ μοι δοκεῖς, φυλάττειν ἐθέλοντες πράγμασιν ἑαυτοὺς οὐκ
 ἐμπλέκουσι, κἂν μοναχοῖς διαφέρειν δοκοῖη τὰ κτήματα, ἀλλ' ἀμφο- 5
 τεροδεξίοις ταῦτα ἀνθρώποις ἕασαντες τοῖς καὶ περισπᾶσθαι ἀβλαβῶς
 δυναμένοις, τὴν τῆς ἀπραγμοσύνης ἀρετὴν κτησάμενοι, ἔτι καὶ τὰς τῶν
 πολλῶν συντυχίας ἐκκλίνειν σπουδάζουσιν, ἵνα μὴ ὁ λύχνος τῆ σικῆ τῆς
 κλίνης ἢ τοῦ μολίου καλύπτεται, εἴπερ κλίνη καὶ μόδιος βραθυμίας καὶ
 φιλοπραγμοσύνης τεκμήρια· πολλάκις δὲ καὶ ἐσβέσθη τὸ φαῖνον φῶς 40
 πνεύματος σφοδροῦ τινὸς ἐξαιφνης ἐπιδραμόντος. Εἰ τοίνυν ἐμοὶ πείθοιο,
 διαστὰς ἐντεῦθεν τὴν ἔρημον οἰκήσεις. Πρὸς ταῦτα Θεόγνιος· Πάνυ μοι,
 φησίν, ἤρρεσεν ἡ συμβουλίᾳ τῆς σῆς ἀγίας ψυχῆς, ἀλλὰ τὴν θλίψιν ἐγὼ
 καὶ τοὺς κόπους δειλῶ. Καὶ ὁ γέρων πρὸς αὐτόν· Εἰ φίλιε τῆ πρὸς αὐτόν
 τὸν Θεὸν ἀγόμενος, καὶ οὐχὶ κενοδοξίας χάριν τὴν ἔρημον ζητήσης *, 45
 ζήτησον θλίψιν, καὶ ἄνεσιν εὐρήσεις, ἀνάπαυσιν δὲ ζητῶν εἰς τὰς
 θλίψεις ἀλώσῃ.

* cod.
 ζητήσεις

glorificantium eum relaxaretur animo et indigni quicquam sua excelsa
 vocatione faceret aut excogitaret. Igitur cum festinasset ad unum
 e senibus gnarum cogitationum discernendarum, occulta revelavit.
 Dat autem senex responsum tale : *Qui suam animam immu-*
nem (1) ad meliora, ut mihi videris, servare cupiunt, negotiis seipso
non implicant, licet ad monachorum commodum interesse videantur
possessiones; sed sollertibus haec viris committentes qui distrahi impune
valent, illi qui quietudinis virtutem sunt adepti, ipsi magis multorum
concursum devitare student, ne lucerna umbra lecti aut modii abscon-
datur. Sunt enim lectus et modius ignaviae et negotiorum amoris signa,
et saepius extinguitur lucens ignis, flatu quodam vehementi subito inci-
dente. Si mihi ergo credas, hinc digressus desertum inhabitabis. Ad haec
 Theognius : *Prorsus mihi, ait, placet consilium tuae sanctae animae,*
sed fatigationem equidem et labores timeo. Cui senex : Si amore in
ipsum Deum ductus, non vero vanae gloriae causa, desertum petieris,
quaere fatigationem et remissionem invenies; sin autem quietem
quaesiveris, in afflictionibus capieris.

(1) Gr. ἀπρόσκοπον, in eodem sensu adhibetur ac apud Paulum, 1 Cor., X, 32.

7. Ταῦτα ὁ μακαρίτης ἀκούσας καὶ τὸν γέροντα ἀσπασάμενος ἐξεῖσιν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ κολληθεὶς τῷ θεοφιλεστάτῳ καὶ ὁσιωτάτῳ ἀρχιμανδρίτῃ Θεοδοσίῳ, ἀνδρὶ διαβοήτῳ, συνήκησεν αὐτῷ ῥητοὺς ἐνιαυτοῦς. Ἐῖτα, πειρασμοῦ τινος ἐπελθόντος, ἐκφύματά * τινα περὶ τὸν δακτύλιον
 5 τοῦ Θεογνίου γινόμενα, καὶ σφόδρα φλεγμάναντα ἐρράγη, ὥστε καθ' ἐκάστην πλῆθος αἱματός ἐξ ἐκείνου τοῦ τόπου προΐεναι. Λυπούμενου οὖν αὐτοῦ περὶ τούτου, γνώμην αὐτῷ δίδωσιν ἔμπειρό; τις τῶν τοιούτων ὅτι· Ἐπειδὴ ψυχροτάτη ὑπάρχει ἡ ὄρενή*, ἡ δὲ κρατουσά σε ἀλγηδῶν
 10 θερμότερων ἀέρων χρεῖν ἔχει, κίτελθε εἰς τὰ Ἰορδανεία μέρη, κάκεισε μείνας ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν θεραπευθήσῃ. Κατελθὼν τοίνυν ἐκεῖ κατῴκησεν ἐν τῇ λαύρᾳ τοῦ Καλαμῶνος, καὶ διὰ τάχους ἐλευθερος τοῦ ἀλγους γεγένηται. Ἦν δὲ φιλοστόργως τῇ ἐρημίᾳ καὶ ταῖς εὐχαῖς προσανέχων. Ὅφρι οὖν φοβερῶτατος εἰώθει * πρὸ τῆς τοῦ Θεογνίου παρουσίας ἐν
 * cod. ἐκφοίματα
 * cod. ὄρηνη
 * cod. εἰώθει

7 Cum haec beatus vir audivisset, senem amplexus, egressus est in desertum (1), et adhaerens Deo dilectissimo et sanctissimo archimandritae Theodosio (2), viro celebri, habitavit cum ipso aliquot annos. Deinde, probatione quadam superveniente, tumor quidam in digito Theognii excrevit, qui valide inflammatus disruptus est, ita ut cotidie copia sanguinis ex hoc loco efflueret. Cum propterea tristaretur, sententiam ipsi tradit peritus quidam talium : *Quoniam frigidiora sunt montana, et qui te tenet dolori calidiore aere opus est, descende in partes Jordanis; cumque ibi manseris paucos dies, sanaberis.* Cum ergo descendisset, illic commoratus est in laura Calamonis (3), et brevi liber a dolore factus est. Erat autem ferventi studio solitudini et orationi addictus. Serpens quidem formi-

(1) Desertum illud situm erat inter Hierichuntem, Jordanem, Bethlehem et Hierosolymas. De monasterio sancti Theodosii saepius veteres et coaevi scriptores agunt; sic Vita S. Sabae (ed. Cotelario, § 29), Vita S. Theodosii (ed. Usener, p. 46; cfr. P. G., tom. CXIV in *Vita sancti Theodosii* § 26, 39, 84), anonymus *de Locis Sanctis* (P. G., tom. CXXXIII, p. 989), Phocas (*ibid.*, p. 948), Joannes Moschus in *Prato spirit.* (P. G., tom. LXXXVII, p. 2962); inter recentiores cfr. *Pèlerinage en Terre-Sainte de l'higoumène russe Daniel au commencement du XIIe siècle* (1113-1115); trad. d'Abraham de Noroff, p. 57, et Couret, *La Palestine sous les empereurs grecs*, p. 138, 139. — (2) De sancto Theodosio, cfr. Usener, *Der heilige Theodosios*; nec non *Acta SS. Jan.*, tom. I, p. 685 sqq. et P. G., tom. CXIV, p. 469 sqq. — (3) Nota est nobis *Laura Calamonis* per ea quae describunt antecessores nostri de ejus situ et nomine in *Act. SS.*, tom. III Maii, p. viii; tom. III Jul., p. 544 annot. b, et in *Anal. Boll.*, tom. VII, p. 97, 98. Interpretationem nominis, quasi ex voce *κάλαμος* derivati, probat Usener, *op. cit.*, p. xiii.

ελευθερὸν φωλεύειν τῷ σπηλαίῳ, ἐπὶ τὴν ἐρημὸν τε ἐκ τούτου μετὰ τὸν
 ὕπνον ἐξέρπειν, καὶ πάλιν ἐκ τῆς ἐρήμου ἀνθροποστρέφειν εἰς τούτο. Ὅστις
 ἔβωθεν ἑλθὼν κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, ἐν ᾧ ὁ μακαρίτης τὸ κέλλιον ἔλα-
 βε παρὰ τοῦ ἡγουμένου, θεωρεῖ ἕνδον αὐτὸν καθήμενον καὶ κρατοῦντα
 σκυρῖδας ἐργαζόμενον. Τὸ γὰρ δὴ ἐργάζεσθαι μέχρι τέλους οὐκ ἀρῆκεν, ⁵
 ἐργαζόμενος δὲ, εἰ μὴ τις αὐτῷ ἠνάγκαι*, ἔπειν τὸ ἐργάζεσθαι τοῖς
 δάκρυσιν ἔβροχεν. Ἐκείνου οὖν τοῦ θαρίου τὴν μὲν κεφαλὴν ἔσω τῆς
 θύρας βαλόντας, τὸ δὲ ἄλλο σῶμα ἔσω τῆς κέλλης ἔχοντος, καὶ μένοντος
 μὲν ἀκινήτου, μόνον δὲ ἐρωῖντος τὸν Θεόγνιον, λέγει πρὸς αὐτὸ ὁ μακαρί-
 της· Ἐάν ἔχῃς συνήθειαν ἐνταῦθα μένειν, εἰσαλθε· σὺ κελύω. Καὶ δὴ ¹⁰
 ἔδων εἰσπερῆσεν εἰς μέγα τε γυνίαν αὐτὸ συναλῆξεν* ἠσυχάζειν. Ἐξ
 ἐκείνης τοίνυν τῆς ἡμέρας διετέλεσε ταῦτο, ὅτε ἔν καὶ ἔβωθεν εἰσπερῆ-
 μενον, ἀκινήτου* μένοντός τοῦ ἁγίου, μέχρι τῆς ἐκείθεν ἀναχωρήσεως.
 8. Καὶ μετὰ ταῦτα χέρει τῆς προνοίας τοῦ Καλαμῶνος ἐπιστοῆς, τότε
 τὸν τόπον καταλεψε. Καὶ εὐρὴν σπηλαίων, κατέκησεν αὐτὸ* μόνος βραχέϊ ¹⁵
 κλάσματι ἄρτου καὶ κρατῖος ἀλέγει τὴν κοῖναν πληροφορῶν, καὶ

dandus valde solebat, ante Theognii adventum, in eodem specu
 latitare, indeque ad desertum, somno capto, repère, et rursus e
 deserto redire ad specum. Qui cum exisset prima die qua beatus
 hanc collam accepit ab hegumeno, aspexit intus illam sedentem et
 ἰπορτας elaborantem. Nam usque ad finem vitæ non desistit labo-
 rare, et, nisi quis eum turbaret, totum opus manuum lacrimis made-
 faciebat. Cum ergo bestia caput intra januam inimicisset, reliquum
 autem corpus extra collam retineret, quieta romanens et tantum
 aspiciens Theognium, ait illi beatus: *Si consueveris hic morari, ingre-
 dere; non impediò.* Igitur cum totus irropisset serpens, in angulo
 quodam orbis colligens quietem tenuit. Ab illo autem die idem peregit;
 cum sibi liberet, ingrediens, impavido romanente sancto, usque
 dum ex hoc loco recessit.

8. Postea enim, Providentiæ gratia, Calamone profectus, hunc
 locum petit (1). Nactus cavernam, inhabitavit illam solus modico
 fragmento panis et ceratonis siliquis (2) paucis famem exsaturans, et

(1) Τόνδε τὸν τόπον καταλεψε, nempe hunc locum, monasterium a sancto
 Theognio, ut infra dicitur, conditum, in quo nunc loquitur Petrus monachus ad
 fratres congregatos. — (2) Græce κερῆτιος; scilicet fructus *carrubæ*, græcis dicitur
κερῆτις, a Linnæo *ceratonia*. Ne insolitus appareat iste cibus monachis, mone-
 mur ex Vita S. Sabas (Ed. Cotelerio, *Eccl. gr. Mon.*, tom. III, p. 266), S. Georgii
 Chocobitæ (*Anat. Boll.*, tom. VII, p. 286) et S. Theodotii (Usener, *op. cit.*, p. 155).

κύλικι * ὕδατος τὴν ἀνάγκην τοῦ δίψους κατασβεννύς, μαχὴν τε καρτερὰν * *cod* κοιλικὴ
 αἰεὶ πρὸς τοὺς διὰ τῶν ἀκαθάρτων λογισμῶν πολεμοῦντας ποιούμενος δαι-
 μονας. Καὶ ἦν ἀληθῶς ὡς ἐπίγειος φωστὴρ ἐν τῷ σπηλαίῳ τῇ ἡσυχίᾳ
 καὶ τῇ ἀσκήσει προσέχων, νηστειαῖς προσκαρτερῶν, χαμευνίαῖς τε καὶ
 8 κλαυθμῶ, ἀγρυπνιαῖς τε καὶ συχναῖς γονυκλισίαῖς καὶ τῇ μελέτῃ τῶν
 λογίων τοῦ πνεύματος. Πεντηκοστὸν δὲ νομίζω τῆς ζωῆς ἤγεν τότε ἔτος·
 ἤρχοντο δὲ πολλοὶ πρὸς αὐτὸν ὠφεληθῆναι βουλόμενοι. Διέτρεχε γὰρ ἡ
 περὶ αὐτοῦ φήμη, καὶ ἕκαστος τῶν ἐρχομένων, διαφόρων θλίψεων ἔνεκεν,
 ψυχαγωγίας καὶ ἰκανῆς ἀναψύξεως ἀσθόμενος μετὰ χαρᾶς ὑπέστρεφε.
 40 Θ. Μιᾶ δὲ τῶν νυκτῶν δειλίας αὐτῷ λογισμοὺς ὑποβάλλει ὁ δόλιος,
 καὶ μετὰ τοῦτο, σκοτίας οὐσης βαθείας, δείκνυσσι δῆθεν Σαρακηνὸν
 σπασάμενον τὸ ξίφος καὶ ἀπειλοῦντα αὐτῷ, εἰ μὴ θάττον ἐξέλθοι τοῦ
 σπηλαίου, τάχος τούτου ἐκτέμνειν τὴν κεφαλὴν. Δειλίας τοίνυν πλήρης
 γενόμενος ὁ ἀνὴρ ἐκπηδᾷ τοῦ σπηλαίου, καὶ τὸν Θεὸν ἰκετεύει τὸ συμφέρον
 45 ποιῆσαι. Καὶ δὴ παραχρῆμα φανεῖς αὐτῷ ἄγγελός φησι πρὸς αὐτὸν

peculo aquae necessitatem sitis restinguens, pugnamque validam continuo contra daemones per impuras cogitationes debellantes instituens. Erat re quidem vera quasi terrestre astrum, in spelunca solitudini et asceticae vitae vacans, jejuniis insistens, nec non chameuniis, gemitibus, vigiliis et continuis genuflexionibus, et meditationi scripturae inspiratae. Quinquagesimum jam tunc, ni fallor, vitae agebat annum (1), cum venerunt plurimi ad eum qui adjuvari [ab ipso] cuperent. Dispergebatur enim de eo fama, et unusquisque venientium, diversarum afflictionum gratia, animae directionem et conveniens refrigerium expertus cum gaudio revertebatur.

Θ. Quadam autem nocte timoris ipsi cogitationes subiecit fallax [spiritus], et praeterea, cum tenebrae essent spissae, ostendit quidem Sarracenum (2), qui, districto gladio, minabatur ipsi, nisi citius exiret e caverna, statim ejus se amputaturum caput. Timore proin repletus vir exsiliit e specu, et Deum oravit ut quod prodesset efficeret. Illico

Cotovicus, *Itinerarium Hierosolymitanum*, p. 92, 247, et Buhle, *Calendarium Palaestinae oeconomicum*, p. 45, referunt ceratoniam siliquas maturas praebere mense septembri ineunte, easque abundare in deserto Joannis et in littore Gazae. — (1) Videtur quae de chronotaxi vitae sancti Theognii dicta sunt in prolegomenis, n° 2. — (2) Jam a medio saeculo IV Sarraceni incurrerunt in Palaestinam, et depredationibus terribilibus effecti magnum timorem vel solo aspectu incolis inciebant. Cfr. Socratis *Hist.*, IV, 36; Sozomeni, VI, 38; Nicephori, XI, 46; Theophanis ad ann. Chr. 369.

* cod.
φοβηθεῖς

αὐστηροτάτη φωνῇ· Δειλός μοι πάνυ φαίνει, εἰσελθε εἰς τὸ σπήλαιον, μὴδὲν ὄλωσ φοβηθῆς*. Οὐ γάρ, ὡς σὺ νομίζεις, Σαρακηνὸς τυγχάνει, ἀλλὰ πνεῦμά ἐστιν ἀκάθαρτον εἰς εἶδος Σαρακηνοῦ ἑαυτὸν σχηματίσαν. Εὐθύς οὖν ἀφίσταται μὲν ἀπ' αὐτοῦ ἡ δειλία, θάρσους δὲ καὶ χαρᾶς τινος ἀρρήτου μετέλαβεν, ὃ δὲ δαίμων ἐκ ποδῶν ἐγένετο. Διαβοήτου τοιγάρτοι 5 τῆς ἀρίστης διαγωγῆς τοῦ ἀνδρὸς γενομένης, προσελθόντες τινες φιλόχριστοι ἄνδρες εὐτόμως τε αὐτὸν δυσωπήσαντες παύθουσι σύμμετρον πυργίον δομήσασθαι, ὅπου καὶ γαγνήται. Πολλῶν τε αὐτῷ βουλευθέντων συμμαίνει, οὐδαμῶς ἠνέσχετο μετὰ πλήθους μιγῆναι, ὀλίγους δὲ τινὰς προσδεξάμενος τούτοις συνδιέτριβεν ἐν φόβῳ Θεοῦ τὰς κερηστημένας 10 ἀσκηταῖς ἐκταλῶν λειτουργίας.

§ 2. — De sancti Theognii gestis in sede episcopali.

10. Χρόνου δὲ διυπεύσαντος, ἐξ ὑποβολῆς τινων βίας αὐτῷ καὶ ἀνάγκης
* cod. ἐκάλω ἐπενεχθείσης, παρὰ τοῦ κατ' ἐκείνο* καιροῦ τὸν πατριαρχικὸν ἐν Ἱεροσο-

apparens ipsi angelus locutus est ei severissima voce : *Timidus plane mihi videris, ingredi in specum, nihil prorsus veritus. Non enim, ut arbitraris, Sarracenus adest, sed spiritus est impurus in speciem Sarraceni transformatus.* Statim evanescit ab ipso timor, fortitudinis et gaudii ineffabilis particeps factus est; daemon vero effugit. Cumque celebris fieret optima viri conversatio, accedentes quidam Christo addicti homines instanter eum exoraverunt persuaseruntque exiguam turriculam (1) aedificaret, quod factum est. Volentibus plurimis cum eo commorari, nullo modo tulit cum multitudine commisceri, sed cum paucis quibusdam admissis degit in timore Dei consuetas (2) ascetis perficiens liturgias.

§ 2. — De sancti Theognii gestis in sede episcopali.

10. Tempore insecuto (3), quibusdam suggerentibus, vi ipsi et necessitate imposita, ab eo, qui hoc tempore patriarchalem Hierosolymis

(1) Vox πυργίον ad litteram est *parva turris* . Apud Joannem Moschum *Prat. spir.*, (P. G., tom. LXXXVII, p. 2860), designat *cellulam*. Proin heic parvum monasterium indicare videtur. De coenobio sancti Theognii nulla ad nos pervenit mentio, nisi ea quam in prolegomenis recitavimus ex *Prato spir.* (P. G., tom. cit., p. 8023) et quae nominat Paulum ejus abbatem, etiam, ut conjecimus, auctorem hujus encomii. — (2) Gr. κερηστημένας : sane non exstat verbum *κηρηστῆσαι*, sed conici potest a *κρήστης* *debitor*, vocem confictam fuisse. — (3) Διυπεύσαντος χρόνου : hunc loquendi modum etiam in Vita Theodosii

λύμοις ἔχοντος θρόνον ἐπίσκοπος γίνεται τῆς ἐκκλησίας, τῆς ἐν τῷ
 Βιτυλίῳ *· μικροτάτη δὲ αὕτη ἐστὶν ἡ πόλις, ἐνεήκοντα μιλίοις ** ἔνθεν
 κερωρισμένη. Καιρὸν οὖν τινὰ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ διέτριβε, καιρὸν δὲ τινα
 ἐνταῦθα ἐρχόμενος τοῖς ἰδοῖς τέκνοις ποθεινῶς * συνηλλίξτε. Ἦν δὲ ἤδη
 5 και αὕτη ἡ ἐκκλησία κτισθεῖσα, μικρὰ μὲν τότε τὸ πρῶτον, ὕστερον δὲ,
 ὡς πρὸ δέκα ἐνιαυτῶν τῆς τοῦ ἀγίου τελειότης, μείζων γεγεννημένη· διὸ
 και ὁ ἀριθμὸς τότε τῶν εὐλαβῶν μοναχῶν Θεοῦ βουλήσει ἠύξθη. Μικρό-
 τατον δὲ ἐστὶ τὸ καλλίον ἐνθα εἰσθῆι ὁ μακάριος οὗτος ἐκ τοῦ Βιτυλίου
 ἐρχόμενος πρὸς καιρὸν διατριβεῖν, και τοσοῦτον χθαμαλόν, ὥστε, εἰ μὴ
 10 προσέχοι ὁ εἰσιὼν τῷ κρανίῳ τῇ στέγῃ προσκρούῃ *. Ἐκ τῆς πεδιᾶδος
 τοιγαροῦν ἀνερχόμενος ὧδε, και εἰς τὴν λεχθεῖσαν εἰσερχόμενος κέλλαν
 τὰς χεῖρας διεπέταξεν εὐχαριστῶν τῷ Κυρίῳ και μετὰ τοῦτο λέγων·
 Χαίροις, βασιλεῖα· ὄντως γὰρ, ὄντως βασιλείαν νομίζω τὸ ἀρχαῖόν μου

*cod. Βητυλίω
 et alibi
 **cod. μιλίοις
 * cod.
 ποθεινῶς

* cod.
 προσκρούει

tenebat sedem (1), episcopus factus est ecclesiae quae est Beteliae (2).
 Minima est autem haec civitas, nonaginta hinc passuum millibus
 distans (3). Nunc vero per aliquod tempus in ista urbe degebat, tunc
 per aliud tempus huc veniens cum suis filiis cum affectu habitabat.
 Erat jam haec ecclesia fundata, parva quidem in principio, postea
 vero, circiter decem annis ante mortem sancti, major effecta. Quare et
 numerus tunc piorum monachorum Dei nutu auctus est. Exigua valde
 est cella in qua solebat beatus ille Betelia veniens aliquandiu
 degere, et adeo demissa ut nisi attendat qui ingreditur capite
 tectum offendat. Cum vero e planitie huc ascendebat et dictam ingre-
 diebatur cellulam, manus extendebat gratias agens Domino, postea
 dicens : *Salve, regia; vere enim, vere regiam arbitror priscum meum*

usurpatum usitatissimum esse istius aetatis scriptoribus nuper ostendebat
 Usener, *op. cit.*, p. 179. — (1) Sedem Hierosolymitanam tunc occupasse Heliam
 infra aperte dictum audiemus a Cyrillo. Jam vero Helias, eodem testante Cyrillo
 in Vita sancti Sabae (*Ecl. gr. mon.*, tom. III, p. 162), *menes Julio, vicesima*
tertia die, indictione secunda, in Patriarchatu successit, quinquagesimo sexto
beati Sabae aetatis anno, id est anno 494. Proin sanctus Theognius tunc temporis
 agebat annum vitae suae sexagesimum nonum, utpote natus anno 425. Haec
 chronotaxis inde confirmatur quoniam ex infra dicendis colligimus sanctum
 Theognium episcopum recens factum tetendisse ad imperatorem Anastasium qui
 solium anno 491 conscendit. — (2) De Betelia diximus in prolegomenis, n° 3. —
 (3) Siquidem in compendio suo refert Cyrillus distare Beteliam Hierosolymis
 tanto intervallo, nonaginta milliarium, quanto eam a loco in quo verba facit
 abesse dicit Paulus monachus, conicere haud absone licebit monasterium sancti
 Theognii prope Hierosolymas fuisse sitam.

τοῦτο οἰκητήριον εἶναι, καὶ ὡσπερ χειμασθεὶς ἐν μεγάλῳ πελάγει καὶ ἐκ κλύδωνος ῥυσθεὶς οὕτως εἰς τὸν λιμένα τοῦ κελλίου προσφεύγω, ἵνα δυνηθῶ εἰς τὴν προτέραν τῆς ὀμιλοῦσας ἐπαναζευξάμενος εἶναι. Εἰς δὲ τις τῶν ἀδελφῶν παρῆρσιάζεσθαι ἀπαξ φησὶ πρὸς αὐτόν· Αὐτὸς, ὦ πάτερ, μετὰ τοσοῦτον γῆρας καὶ μετὰ τὸ πάντα χειρώσασθαι τὰ ἀντίπαλα πάθη, οὐκ ἔτι πρὸ ὀφθαλμῶν ἂν σχολῆς, ὡς οἶμαι, βλάβην ψυχικὴν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πολεί σου καὶ ἐνταῦθα τὴν αὐτὴν διασώζεις καταστάσιν. Λέγει αὐτῷ ὁ καλόγηρος *· Πίστευε, τέκνον, μέχρις ὅτου ἡ ψυχὴ μου χωρισθῆ τοῦ σώματος, οὐκ ἔχω τὸ ἀσφαλές, οὐ πάρεστι τὸ θαρρεῖν· σάρκα γὰρ περικείμεθα, καὶ διαφόρων ἐν μέσῳ παγίδων βαδίζοντες, ἀλῶναι δεδοίκαμεν. 10

* cod.
καλόγηρος

11. Ἐπὶ τῶν χρόνων Ἀναστασίου τοῦ βασιλέως ἡξίωσαν τὸν μέγαν οἰ τοῦ Βιτυλίου οἰκήτορες, πράγματος ἕνεκα δημοσίου, ἐπὶ τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων ἐκπλεῦσαι. Καὶ δὴ ἀνασχόμενος, παραλαβὼν τε τινὰς ἀδελφούς, ἐξέπλει εἰς τὸ Βυζάντιον. Εἰσελθὼν τοιγαροῦν εἰς τὴν μεγαλόπολιν, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα γενόμενος, μετὰ τὴν ἐξ ἔθους πρόσρησιν τρεῖς εὐλογίας 15

hoc habitaculum esse; et quasi tempestate agitated in mari magno et de fluctibus ereptus ad portum cellulae confugio, ut valeam ad priorem mentis reverti intentionem. Unus quidam fratrum liberius semel dixit ei: Tibi ipsi, Pater, tam propecto aetate et postquam omnes devicisti adversantes libidines, jam non adeo sollicitum te esse oportet, ut opinor, detrimenti spiritualis; immo et in civitate tua ut haec eandem conservas quietem. Cui respondit optimus senex (1): Scito, fili, usquedum anima soluta fuerit a corpore, me non fore securum; nec licet nimis confidere, carne namque induti et varios inter laqueos ambulantes ne capiamur timemus.

11. Temporibus Anastasii imperatoris (2) rogaverunt praesulem Beteliae incolae ut, negotii publici causa (3), ad regiam urbem navigaret. Cum assensum praebuisset, assumens secum quosdam fratres, vela fecit Byzantium versus. Ingressus igitur magnam urbem et jam imperatori adstans, post consuetam orationem, tres eulogias (4) ipsi

(1) Gr. καλόγηρος, titulus monachorum, ut notum est. — (2) Regnavit Anastasius, imperator Byzantinus, ab anno 491 ad 518. — (3) Non unus Theognius inter Palaestinae monachos his temporibus negotia cum imperatoribus tractanda suscepit. Legenda est epistola sancti Theodosii ad Anastasium (Usener, *op. cit.*, p. 56-60), memorandum iter sancti Sabae Constantinopolim (*Vita* ed. a Cotelierio, *op. cit.*, § 50, 51). Qua de re publica egerit sanctus Theognius non nisi conjectura dicere licet, eum forsan, sicut Sabam, petitum venisse ut aliquid remitteretur concivibus suis de oneroso valde Chrysargyri vectigali. — (4) De eulogiis, cfr. quae erudite disserebantur nuper in *Revue bénédictine*, Nov. 1890 et Jan. 1891.

αὐτῷ προσνήνοχεν ἐν βηλαρίῳ βαλεῖν. Καὶ φησὶν ὁ βασιλεὺς· Τὰς εὐλογίας μόνον βούλει κατασχεῖν, καλόγηρε, ἢ καὶ τὸ μαντήλιον * τὸ ταύταις ὑπακλωμένον; Ὁ δὲ πρὸς τὸν βασιλέα· Εἰ τέρπη τῷ μαντηλίῳ, φησὶν, ἐτοίμως χαρίζομαι. Πρὸς τοῦτο γελῶντας ὁ βασιλεὺς, καὶ καταφι-
 5 λήσας αὐτὸν, τὰ μὲν προσνεχθέντα ἡδέως ἐδέξατο, πάντα δὲ τὰ τοῦ πράγματος μαθὼν, οὐ θέκων ὁ γέρον τὸν σκυλμὸν ὑπέμεινον, συντόμως αὐτὸν οὐ πρόβαντα ἐντός ἡμερῶν μετὰ πάσης τιμῆς καὶ ἐροδίων ἀπέλυτον καταλαβεῖν τὸ Βιτάλιον. Ὅσα μὲν οὖν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ φιλόανθρωπος Θεὸς δι' αὐτοῦ τηλικαῦτα ἰεματὰ τε καὶ θαύματα ἔδειξε, πλείστοι γὰρ
 10 αὐτοῦ τῶν ἐκεί διαγόντων ἐν γνώσει γεγένητο, σιωπῇ παραδίδωμι, ἑτέροις ταῦτα διηγῆσθαι καταλιμπάνων.

* eod.
 ! μαντήλιον

12. Τῶν δὲ ἐν Καισαρείᾳ, Ἀσκάλωνί τε καὶ Γάζῃ γεγενημένων τὰ πλείστα σιωπήσας ὀλίγα λίαν ἐρτίως φανερώσω. Ἐν τῷ Μαϊουμᾷ Γάζης δύο πλοίων παρὰ ἀνθρώπων πιστῶν συμπαγόντων **, καὶ ὃν δεῖ τρόπον **

* eod.
 συμπαγόντων
 ** eod. ὡν δὴ
 τρόπον

obtulit quas velario (1) imposuerat. Dixit autem rex : *Eulogias tantum visno sumam, optime senex, aut etiam mantillum illis subactum?* Qui vero regi : *Si placuerit mantillum, ait, libenter concedo.* Ad haec cum risisset imperator, amplexus eum, oblata gratus accepit, cunctaque de negotio cum didicisset cujus causa senex molestiam subilisset, verbo, cum eum bene tractasset, intra paucorum dierum spatium, cum omni honore et comitatu dimisit qui repeteret Beteliam. Quanta vero Constantinopoli benignus Deus per ipsum tunc sanationes et miracula ostenderit, quia pluribus ibidem degentibus in cognitionem venerit, silentio praetermitto, ceteris haec narranda relinquens.

13. Etiam eorum quae Caesareae, Ascalone et Gazae facta sunt plurima tacens, paucissima tantum nunc declarabo. Maiumae (2) Gazae duo navigia ab hominibus fidelibus constructa fuerant et con-

(1) Graeco βηλῆριον. Sensus vocis recte determinatur per responsum regis idem denominantis *mantillum*. Infeliciter in verbi interpretatione haesit Sophocles (*Graec Lexicon*, sub v°). Gangius jam ostendit illud esse hellenicam formam sub qua latet vox latina *velarium*; cfr. exempla quae affert. — (2) *Μαϊουμᾶς*, *Maiumas*, civitas in littore maris sita prope Gazam, cujus erat portus, de qua cfr. V. Guérin, *Description de la Palestine*, tom. II, p. 218-221. Vox *Maiumas* potius est communis quam propria, nec adhibetur indeterminate; nam aiunt, ut haec *Μαϊουμᾶν Γάζης*, *Maiumam* Iamniae, Azoti, Ascaloniae, Alexandriae. Eadem urbs etiam dicitur τῶν Γαζιῶν ἐκπεῖλον a Sozomene in *Hist. eocl.*, lib. V, cap. 9; P. G., tom. LXVII, p. 1240.

ἐν τῷ αἰγιαλῷ καταρτισθέντων, θελόντων δὲ τῶν κυρίων εἰς τὴν θάλασσαν
 κατασπάσαι τὰ πλοῖα, καὶ πλῆθος ἀπειρον πρὸς τοῦτο καλεσάντων,
 οὐδαμῶς ἐδύναντο κινήσαι ταῦτα διὰ τὸ γοηταίαις τισὶν ἐκ πονηρῶν
 ἀνθρώπων ἐπιβουλῆς περιείργασθαι τὰ σκάφη. Ὅθεν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας
 * σοδ. ἀμυθῆτοις
 σὺν τῷ πλήθει εὐτόνως πυκτεύσαντες, καὶ ἀμυθῆτοις * ζημίαις περιπε- 5
 σόντες εἰς ἀπόγνωσιν λοιπὸν καὶ ἀθυμίαν ἐλληλακότες οὐκ ᾔδεισαν τί χρὴ
 διαπράξασθαι. Ἄγαθοῦ δὲ τινος γνώμην ἀνθρώπου τοῖς θλιβομένοις
 ὀρέξαντος, πρατραπεῖς ὁ μακάριος ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον καὶ τοῖς τῆς
 * σοδ. μαγγανίας
 εὐχῆς ὄπλοις πρὸς τὰς τῶν φαύλων μαγγανίας * ἀντιπαταξάμενος δεύ- 10
 τερόν τε καὶ τρίτον τὰς δολκάδας κυκλώσας, τὸ τοῦ Χριστοῦ προσκαλοῦ-
 μενος ὄνομα, τριάκοντα καὶ μόνον ἐργάτας ἕκαστον αὐτῶν παραλαβόντα
 καθελύσαι εἰς θάλασσαν τὰ πλοῖα προσέταττεν. Προσαντιλέγοντος δὲ τοῦ
 ἐνὸς δεσπότης ὅτι· Ἐν ταύταις ταῖς προλαβούσαις ἡμέραις διακοσίους
 ἀνδρας δυνατοὺς ἐκάστης ἡμέρας βάλλοντός μου οὐδὲν ὄλωσ ὠφέλησα· καὶ
 πῶς νῦν ἐν τριάκοντα μόνοις ἐγγωρεῖ σαλευθῆναι τὸ πλοῖον; Εἶπεν αὐτῷ ὁ 15
 γέρων· Ὁ εἶπον σοι ποίησον, καὶ πολλά μὴ λάλει. Εἰπὼν δὲ ταῦτα εἰς
 τὸ ἑαυτοῦ καταγῶγιον ἡσυχῇ ἐπορεύετο. Οἱ οὖν δεσπότηαι τῶν πλοίων τὸ
 κελευσθὲν ποιήσαντες, ὀλίγοις ἐλαύσμασιν εὐχερῶς καὶ συντόνως τὰ
 πλοῖα καθελύσαν, παραχρῆμα δὲ θάμβος ἀπαντας τοὺς παρόντας

venienti ratione in litore disposita. Jam volentibus dominis in mare
 producere naves, multitudine ingenti ad hoc convocata, nullatenus
 valuerunt movere eas propterea quod incantationibus quibusdam
 per perversorum virorum insidias retinerentur rates. Inde per
 plures dies cum multitudine instanter manibus allaborantes et in
 indicibiles expensas incidentes, tandem ad hoc ut desistant ab opere,
 animo dejecti, deveniunt, nescii quid oporteat facere. Sed bono quodam
 viro consilium vexatis offerente, advocatus beatus [Theognius]
 venit ad locum et orationis armis contra vilissimorum hominum
 machinationes procedens, bis terve cum navigia circuisset, Christi
 invocato nomine, utrumque dominum, assumptis triginta tantum
 operariis, protrahere in mare navigia jussit. Contradicente uno ex
 dominis : *In hisce elapsis diebus ducentos viros validos singulis diebus
 subiciens ego nihil profeci; quomodo nunc per triginta tantummodo
 dabitur moveri navigium?* Respondit senex : *Quod dixi tibi, facito; nec
 plura loquere.* His dictis ad cellulam suam placide profectus est.
 Domini autem navigiorum quod jussum erat cum peregissent, paucis
 tractibus facile et celeriter navigia propulsarunt. Statim stupor
 omnes qui aderant tenuit, et usque ad hospitium currentes senis,

κατέσχεν καὶ μέχρι τῆς ξηρίας δραμόντες τοῦ γέροντος ὡς ἓνα τῶν ἐνδόξων ἀποστόλων ἐμφόβως ἠσπάζοντο καὶ δῶρα προσέφερον.

13. Ἐν οἷς καὶ γυνή τις φιλόθεος, ἤδη πάλαι τινα ἴδιον θάψασα, καὶ τῷ τάφῳ τοῦ νεκροῦ ἀπαρηγορήτῃ καρδίᾳ προσολοφυρομένη, ὑποχυθεῖσα
 5 τὰς ὄψεις, καὶ μηδὲν ὄλωσ τῶν φαινομένων ὄρωσα, μαθεῖσα τὰ κατὰ τὸν δίκαιον, καὶ χειρουργὸν λαβοῦσα μετὰ σπουδῆς πρὸς αὐτὸν διαβαίνει τό τε κρανίον αὐτοῦ σὺν κλαυθμῷ περιλαβοῦσα ἤρξατο τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς τῷ μετώπῳ * προστριβεῖν τοῦ γέροντος, καὶ τοῦ τῆς ὑποχύσεως
 10 παραδόξῳ τοῦ θαύματος ἔκραξε· Δοξά σοι, Κύριε, ὁ ποιῶν θαυμάσια. Τοσοῦτοί τε αὐτοῦ κατεπέστησαν ἐκ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν τὰ μέλη πάντα φιλοῦντες τοῦ δικαίου, ὡς παραβραχὺ καὶ πιγῆναι αὐτόν, εἰ μὴ νήψας ταχέως τὸ μὲν ἑαυτοῦ παλλίον περιελόμενος τῷ ἄχλῳ κατέλιπεν, εἰς διακονικὸν δὲ μαρτυρίου τινος εἰσπηδήσας, ἀπηλλάγη τοῦ ἄχθους. Ἐν
 15 Καισαρείᾳ πάλιν τῆς τοῦ ἀρχοντος συνέουου πάθους τινος αἰτία ὁ μασθὸς οὐδῆσας ἐγένετο ὡς ἀσκός. Πάντων τε τῶν αὐτῷ ἐατρῶν μυρίαὶ χρησαμένων ἐπινοαίαι, καὶ θεραπεῦσαι μὴ δυναθέντων, καὶ τοῦτο ὁ μακαρίτης Θεόγνης ἴσατο τριεὶ γονυκλισίαις καὶ δακρύων ῥοῆ καὶ εὐλογημένου ἔλαιου ἐπιχρισμῷ.

* cod.
μετώπῳ

tamquam unum illustrium apostolorum reverenter amplexi sunt et illi dona obtulerunt.

13. Interea mulier quaedam pia quae jam a longo tempore, cum aliquem ex familia sua sepelivisset ad tumulum mortui inconsolabili corde lamentata, visu capta fuerat nec quicquam prorsus rerum videns, cum audivisset quid justus patrasset, ductore accepto, cum festinatione ad illum accessit, et caput ejus cum gemitu arripiens coepit oculos suos fronte senis fricare, et caecitatis nubecula ablata, ilico vidit. Turba autem stupefacta incredibili prodigio clamabat : *Gloria tibi, Domine, qui facis mirabilia.* Et tot in ipsum insillierunt a capite ad pedes membra omnia osculantes justi ut paene suffocassent eum, nisi se subtrahens cito pallium exutum multitudini tradidisset, et in sacristiam cujusdam sacelli insilliens liberatus est molestia. Caesareae rursus ducis uxoris, ex morbo quodam, mamma tumefacta exstitit ad instar utris. Omnibus quidem ibi medicis sexcenta expertis remedia, nec curare valentibus, illud etiam sanavit beatus Theognius tribus genuflexionibus, nec non lacrimis fuis et benedicti olei (1) chrismate.

(1) Olim usus olei benedicti idem erat ac benedictae aquae. In vita sancti

* eod.
προσρράξεως

14. Τοῦ θαύματος τοῦ ἐν τῷ Βιτυλίῳ γενομένου οὐ μόνον ἡ παράλιος ἄπασα ἐν γνώσει γεγένηται, ἀλλὰ καὶ πᾶσα σχεδὸν ἡ Αἴγυπτος, Κιλικία τε καὶ Καππαδοκία, καὶ αὐτὸ τὸ Βυζάντιον τῆς ἀγγελίας ἀπήλαυσεν. Ἡ γειτνιῶσα θάλασσα τοὺς οὐκείους παραβιβηκυῖα ὄρους, κυμάτων ἀγριωτάτων φάλαγξι τῷ πολυδρίῳ προσέβαλλεν, ἐκρίζουῖν τοῦτο καὶ ἀφανὲς 5 καθιστᾶν διὰ τῆς ἰδίας βιαίας προσρράξεως * ἀπειλοῦσα. Τοῦτο δὲ πάντως συνέβαινεν κατὰ θεῖαν οἰκονομίαν ἵνα καὶ ἀμαρτάνοντες σωφρονισθῶσι τῷ φόβῳ, καὶ ἡ χάρις ἡ δοθεῖσα τῷ δικαίῳ ἐπὶ πλεῖτον δοξασθῇ. Πάντες τοίνυν οἱ τῶν τόπων ἐκείνων οὐκίητορες εἰς τρόμον χειρῶν καὶ γονάτων πάρεσιν ἐμπεπτῶκεισαν, τὴν ἐπικειμένην αὐτοῖς ὄργην μᾶλλον καὶ μᾶλλον, 10 προϊόντος τοῦ χρόνου, κορυφουμένην ὀρῶντες. "Θθεν σὺν ἱκανοῖς ὀδυρμοῖς τὸν θεράποντα τοῦ Χριστοῦ δυσωποῦσιν ἀνακόψαι δι' εὐχῆς τὴν ὀρμὴν τῆς θαλάσσης. Ἀναστάς οὖν ὁ γέρων, καὶ σὺν αὐτοῖς κατελθὼν μέγρι τέτινος τόπου βαδίσας τὰς τε καθαρὰς χεῖρας ἐκείνας εἰς προσευχῆν

14. Miraculi quod Beteliae contigit non tantum ora maritima tota conscia extitit, sed omnis paene Aegyptus, Cilicia, Cappadocia, et ipsum Byzantium nuntio recreata sunt (1). Vicinum mare cum proprios transiliisset fines, fluctuum ferocissimorum copia in civitatem (2) irruit, quam eradicatum et deletum iri violenta sua invasione minabatur. Quod quidem prorsus accidit per divinum consilium, ut et peccatores respiscerent prae timore, et gratia justo concessa magis ac magis glorificaretur. Omnes igitur locorum istorum habitatores in manuum tremorem et genuum deficientiam inciderant, subjectam sibi iram magis ac magis, tempore procedente, intumescerent videntes. Ideo congruis gemitibus servum Christi exorarunt ut infringeret per orationem impetum maris. Surgens itaque senex, cum iis profectus, ad certum locum ut pervenit, et mundas manus ad orandum extendens, et Deo confidens qui dixit (3): *Adhuc te*

Theodosii (Usener, *op. cit.*, p. 80, 81) legitur sanctus misisse tale oleum ad averteendam plagam ab aliquo pago: *θεῖα ἐπικλήσει ἔλαιον ἀγίασας ἀποστείλει διὰ τινων θεοφιλῶν ἀνδρῶν, καὶ ἀβλαβῆ τὴν κώμην... διεφύλαξε.* — (1) Grandem fuisse famam hujus miraculi vel inde apparet quod illud solum enarretur, ut infra videbimus, in compendio Cyrilli Scythopolitani. Simile prodigium patravit S. Hilarion, *P. G.*, tom. LXVII, p. 1242. — (2) Graece πολυδρίῳ. Haec forma notatur apud Bekker, *Anecd. gr.*, tom. II, p. 857, 16 in scholiis ad Dionysium Thracem, ubi in genere hypocoristicorum memoratur: *ἡ ἐς δρὶ ὡς μελύδριον, λεξίδριον, πολύδριον.* Cfr. Lobeck, *Proleg. pathol. gr.*, p. 401. Jam apud Xenophonem et Isocratem *νησύδριον*, apud alios *κωμύδριον*. — (3) *Is.*, LVIII, 9.

ἐκτείνας, καὶ τῷ Θεῷ πιστεύσας τῷ εἰπόντι· Ἔτι σοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ
 πάρειμι, σταυρόν τε πῆξας ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ, τοιαῦτα πρὸς τοὺς
 παρόντας ἀπεφθέγγετο ῥήματα· Τῆς τοῦ δεσπότου τῶν ὄλων βοήθειας
 διηνεκῶς ἀπολαούντων ἡμῶν, ὅσον ἂν ἡ θάλασσα * ἐκμανῆ μέχρι τούτου
 5 καὶ μόνον τοῦ σταυροῦ ἐλεύσεται· ἀφόβως τοίνυν τοῦ λοιποῦ, ὧ τέκνα,
 διάγετε, τὸ ἁμαρτάνειν καὶ μόνον φοβούμενοι, τὴν δὲ τῆς θαλάσσης
 ἀπειλὴν μηδ' ὄλωσ' δεδοικότες. Διόπερ ἀπὸ τοῦδε μέχρι τῆς ἄρτι ὥρας τὸ
 ῥῆμα τοῦ μεγάλου τῆ τοῦ κρείττονος δυνάμει στερεωθέν ἀδιάφθορον,
 ἄλυτον, ἀμείωτον ἔστηκεν.

* eod.
 θάλασσα

10 15. Πάλιν ποτε βουλευσαμένου αὐτοῦ ἐπισκέψασθαι ἡμᾶς καὶ τοῖς
 παραμένουσιν αὐτῷ τὴν βουλὴν φανερώσαντος, ἦν δὲ τότε ἐν τῇ ἀγίᾳ
 πόλει, ὅρᾳ κατ' ὄναρ αὐτῷ τὸν Σατανᾶν λέγοντα· Ὅτιπερ σχοπὸν ἔχεις
 διὰ χρόνου τὴν σεαυτοῦ μάνδραν ἐπισκέψασθαι καὶ χαίρεις ἐπὶ τούτῳ *,
 ἐγὼ σου τὴν χαρὰν εἰς πένθος μεταθήσω. Ὁρθριώτερον τοιγάρτοι τῆς
 15 πόλεως ἐξελθὼν σὺν ὄυσιν ἀκολούθοις ἐπικαθεσθεὶς ὄναρ, καὶ δὴ φθασάντων
 αὐτῶν ἕως τοῦ τόπου τοῦ καταντικρῦ τῆς μονῆς τοῦ μακαρίου ἀββᾶ
 Εὐσταθίου, τοῦ δεξιῦ ποδὸς τοῦ ζώου παρολισθήσαντος, ἔτυχεν τοῦτον

* eod.
 τοῦτο

*loquente, ecce adsum, et crucem figens in isto loco, talia ad illos
 qui aderant elocutus est verba : Siquidem Domini universorum
 auxilio constanter fructi sumus, quantumcumque furiat mare, usque
 ad hanc duntaxat crucem procedet. Inpavidī proin in posterum, filii,
 remanete; peccatum, illudque solum, timentes, maris autem minas
 nullo modo formidantes. Quare ab hoc tempore usque ad praesentem
 horam verbum praesulis Omnipotentis (1) robore firmatum, incor-
 ruptum, insolutum, non imminutum permansit.*

15. Iterum cum in animo haberet ut inviseret nos et hoc consilium
 illis qui cum eo versabantur aperuisset (erat tunc in urbe sancta)
 vidit in somnio sibi Satanam dicentem : *Quia mens tibi est per
 aliquod tempus tuum monasterium invisere, et gaudes propter hoc,
 equidem gaudium tuum in luctum mutabo.* Summo igitur mane ex
 urbe egressus est cum duobus sociis asino insidens ; cumque per-
 venissent jam ad locum qui est contra monasterium beati abbatis
 Eustathii (2), dextro pede bestiae lapsante, accidit eum devolvi

(1) Gr. τοῦ κρείττονος (cfr. Vitam Theodosii, ed. Usener, p. 43, l. 13). Hoc
 verbum usurpari ad Deum designandum, jam antiquo usu, nuper ostendebat
 Usener *op. cit.*, p. 149, 150. Infra saepius recurret idem loquendi modus. — (2) De
 quoniam monasterio agatur nequivimus reperire. Ex contextu patet illud situm
 fuisse in via quae Hierosolymis Beteliam vergit.

ἐκκυλισθῆναι, καὶ εἰς τὸ παρακείμενον τῇ ὁδῷ κοιλότερον κατενεχθῆναι μέρος, παραχρῆμά τε κλασθῆναι τοῦ καλογήρου τὸν πόδα. Κατελθόντες οὖν ἐκεῖ κάτω οἱ ἀδελφοὶ εὐρίσκουσι τὸ μὲν ἄλογον ἐγερθὲν καὶ ἰστάμενον, τὸν δὲ γέροντα κείμενον ἐν ἀγωνίᾳ καὶ ἐπασθμαίνοντα τῷ πόνῳ τοῦ κλάσματος. Εὐθύς οὖν ὁ εἰς τῶν ἐπομένων λινουῶν ἔχων ὀθόνιον ἐν χερσὶ 5 περιδεσμεῖ μὲν τὸν πόδα τοῦ γέροντος, ἐπιβιβάσαντες δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ κτῆνος στυγνοῖς προσώποις κομίζουσι πρὸς ἡμᾶς. Συνέβη τοίνυν αὐτὸν μὲν ἀλγυνόμενον στένειν πυκνῶς, ἡμᾶς δὲ πάντας, ἀντ' εὐφροσύνης τὸ πένθος ἀσπάξασθαι. Εἶτα ἐκ τῆς πόλεως προσκαλούμεθα ἄνδρα ἐπιστάμενον κλάσματα θεραπεύειν. Ἐλθὼν δὲ ἐκεῖνος καὶ πάντα τὰ καθήκοντα 10 ποιήσας ἀκολούθως μίαν τε ἡμισυ ἡμέραν παραμείνας, ἀνέλυσεν εἰς τὴν πόλιν καλάμοις τισὶ πρότερον περιδήσας τὸν κεκλασμένον πόδα, καὶ παραγγεῖλας τοῦτον παντελῶς μὴ σαλευῖσαι μέχρι συμπληρώσεως ἡμερῶν οὐκ ὀλίγων, τεθῆναι * δὲ σκευῶς τι ὀστράκινον ὑποκάτω διατρηθείσης τῆς κοίτης ἐν', ὅταν χρεῖα καλοῖη, κείμενος ἐν τῇ κλίνῃ ἀκίνητος οὕτως 15 ἐκφέρῃ * τὰ σκύβαλα. Διὰ τί δὲ ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ ἐν καιρῷ παραχωρεῖ τῷ Σατανᾷ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολαφίζειν, ἐν ἄλλῳ ζητεῖσθω καιρῷ. Δευτέραν τοίνυν ἡμέραν ἀσάλετος ἔμεινεν ἐν πικραῖς ἀλγηδόσι, καὶ δὴ τῇ τρίτῃ νυκτὶ ἄγγελος αὐτῷ ἐπιστὰς ἀποφθεῖ τό τε σινδόνιον ὃ περιβεβλητο ἀποσκευάσας, θέρος γὰρ ἦν, φησὶ πρὸς τὸν γέροντα ἡρμαία τῇ 20

* cod.
τεθεῖναι

* cod.
ἐκφέρει

et in subjacentem viae concavam deici partem, continuoque frangi boni senis pedem. Cum itaque descendissent huc infra fratres, invenerunt quidem animal jam surrexisse et stare, senem vero jacentem in labore et oppressum dolore fracturae. Ilico itaque unus ex sociis, qui lineum habebat prae manibus linteam, circumligavit pedem senis; et cum imposuissent eum jumento, tristibus vultibus detulerunt eum ad nos. Ipse vero prae dolore gemebat crebro; nos omnes pro gaudio dolorem amplectebamur. Dein ex urbe advocamus virum peritum fracturas curandi. Cum venisset iste et quicquid expediebat peregisset ex ordine, diemque unum et dimidium permansisset, rediit in urbem, calamis quibusdam prius ligato pede fracto, praeterea mandans ut omnino non moveret sese ante transactos aliquot dies, et poneretur vas aliquod testaceum sub ejus lecto infra terebrato, ita ut, si necessitas posceret, jacens in lecto dejectiones emitteret. Quare autem Deus omnipotens quandoque permittat Satanam electos suos colaphizare alias quaeratur. Duos igitur dies immobilis permansit in acerbis doloribus, at tertia nocte angelus ei astans tacite sindonem qua involvebatur cum removisset, aestas enim erat, ait ad senem

φωνῆ· Ὁ πονός σου πέπαυται· μηδὲν φοβηθῆς, ὑγιής ὑπάρχεις. Καί
 τοῦτο εἰπὼν ἀπέστη ἐξ αὐτοῦ τὰς ὀδύνας ἐλάσας. Εὐθὺς οὖν φωνήσας
 ἡμᾶς ὁ μέγας διηγήσατο ἡμῖν ταῦτα, καὶ δοκιμάσας εἰ ἄρα δύναίτο
 μεταθεῖναι τὸν πόδα, καὶ πᾶνυ δεδύνητο. Ὅθεν ἀνακαθίσας καὶ βακτη-
 5 ρίαν λαβὼν ἄνευ ὀδύνης ἀκωλύτως ἐβάδιζεν, πλὴν ἡ δειλία τοῦ προλα-
 βόντος ἄλγους μικρὸν αὐτὸν ἐπισκάζειν ἐποίει. Μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας εἰς
 Βιτύλιον ᾤδευσεν, ἡμεῖς τε πάντες σὺν αὐτῷ τῷ ἱατρῷ τῷ δῆθεν ἐπιμε-
 λουμένῳ τοῦ κλάσματος, χαριστηρίους φωνάς τῷ παντοδυνάμῳ δεσπότῃ
 Χριστῷ ἀνεπέψαμεν ἐπὶ τῇ παραδόξῳ καὶ συντόμῳ τοῦ μεγάλου ὑγείᾳ.
 10 16. Καὶ ἄλλο δέ τι θαυμαστὸν τάχα φθέγξασθαι νῦν πάρεστιν. Ἀπὸ
 γὰρ τῆς ἡμέρας ἧς αὐτὸν εἶροξατο * περιοδεύειν ὁ ἱατρός ἕως τῆς τοῦ ἀγγέ- * cod. ἤροξατο
 λου ἐπισκέψεως, περιστερά εὐειδῆς ποτὲ μὲν ἀνά τὸν ἀέρα τῆς μάνδρας
 πετομένη * ὑπὸ πάντων ἐβλέπετο, ποτὲ δὲ ἐν τῇ κατὰ ἀνατολὰς οὔσῃ
 θυρίδι πρὸς τοῖς ποσὶ τοῦ ὁσίου ἡσυχῆ ἐκαθέζετο, μέχρις ὅτε ὁ μέγας τῶν * cod.
 15 πόνων ἐκουρίσθη, καὶ μετὰ τοῦτο ἀφανῆς ἐγένετο λεχθεῖσα [ἡ] περι-
 στερά. Ἐφασκεν οὖν ὁ μέγας περὶ αὐτῆς· Μὴ ξενίζεσθε, τέκνα, τίνας
 χάριν ἀθέατος ὑπάρχει· πάντως γὰρ πεπόρευται καὶ ἄλλοις βοηθῆσαι.

17. Ἀλέξανδρος, ὁ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς τίμιος μαργαρίτης, ὁ τῆς

placida voce : *Dolor tuus cessavit ; nihil timeas, sanus factus es.* Quo dicto abiit, dolores ab eo depellens. Ilico ergo advocans nos praesul narravit nobis haec, et cum expertus esset utrum revera valeret movere pedem, prorsus valuit. Quare in lecto residens, baculo assumpto, absque dolore expeditus ambulavit, nisi quod timore mali praeteriti paululum claudicaret. Paucos vero post dies Beteliam profectus est, nosque cum eo omnes medico, qui vere curaverat fracturam, grati animi voces, omnipotenti Domino Christo, emisimus pro incredibili et celeri abbatis sanatione.

16. Etiam aliud mirabile jam enarrandum nunc venit. A die quo medicus eum prohibuit ne ambularet usque ad angeli visitationem, columba speciosa modo in regione aeris quae super monasterio est volans ab omnibus conspiciebatur, modo in ea quae orientem respicit fenestra ante pedes venerabilis viri placida sedebat, usque dum praesul a laboribus allevatus fuerit. Sed postea invisibilis facta est dicta columba. De qua dicebat praesul : *Ne mirum videatur, filii, quare invisibilis facta fuerit ; profecto enim discessit ut aliis opem ferat.*

17. Alexander (1), nostrae generationis pretiosa margarita, qui

(1) Conicimus hunc Alexandrum fuisse illum de quo saepius in *Proto spirituali* sermo est et ibidem prodit ut abbas laurae Calamonis (P. G.,

Ἀσκαλωνιτῶν μὲν σχολαστικός γεγονώς, τοῖς δὲ φιλερῆμοις καὶ ἐναρτέοις πατράσι συναριθμούμενος, ὃ μὴ μόνον ὑπὸ πιστῶν ἀνθρώπων γνησίως ἀγαπηθείς διὰ τὴν τῶν οἰκείων τρόπων καὶ ἔργων χρηστότητα καὶ φιλαγαθότητα, ἀλλὰ καὶ ὑπ' * ἀπίστων, ἤνικα πρώην ἐγὼ κατέλειπον τὴν Ἑλλάδα, κατήντησα δὲ εἰς Παλαιστίνην, καὶ τῷ ἀνδρὶ συντυχῶν ἠρώ-τησα 5 ποῖ με χρῆ καταχθῆναι ὠφελείας δεόμενον ψυχικῆς, εἰσγέ μοι ὅτι ·

* cod. ἀρίσει· Σύντυχε τῷ κυρῷ Θεογνίῳ καὶ πάντως ὠφελήθησθ'· ἂν δὲ καὶ ἀρέσθ' * σοι μεῖναι πάντοτε ἐν τῷ μοναστηρίῳ αὐτοῦ, χάριτας ἐφλήσεις καλῶς συμβουλευόντι. Σύντυχε Θεογνίῳ, καὶ γνώσθ' Θεὸν ὑπὸ τοιοῦτου ἀνδρός πρὸς ζωὴν ποδηγούμενος. Αἰμιλιανὸς μὲν ὃ καλὸς ἀγγελάρχης καθάπερ 40 μεμάθηκα, οὐ μετρίως πρὸς φόβον Θεοῦ τὴν ψυχὴν σου ἤλειψεν· ἂν δὲ ἴδῃς νυνὶ τὸν κύριον Θεογνιον, ἀσφαλέστερος ἐστῆ. Περὶ γὰρ ταπεινώσεως ὃ ἀνὴρ τὰ πλεῖστα διαλέγεται· ἐπειδὴ τοίνυν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος κενόδοξον ὑπάρχον εἰς ἀλαζονείαν βρῶδῶς ἔλκεται, τούτου χάριν χρῆζομεν

Ascalonitarum scholasticus (1) fuit, et solitudinis virtutisque studio patribus annumeratus est, qui non modo a fidelibus viris jure dilectus est propter morum operumque suorum honestatem et excellentiam, sed et ab infidelibus, cum olim ego reliqui Graciam (2) ipsique occurri in Palaestina et cum viro isto conveniens interrogavi eum quo me conferrem commodi spiritualis gratia, dixit mihi : *Vade ad domnum Theognium et prorsus adjuvaberis, immo si libuerit tibi manere semper in ejus monasterio, gratias ages mihi de bono consilio dato ; vade ad Theognium, et cognosces Deum* (3), a tali viro ad vitam conductus. *Aemilianus utique, pastor bonus, ut audiivi, non modice timore Dei animam tuam perunxit ; at si nunc videris domnum Theognium, securior eris. De humilitate enim vir plurima disserit : quoniam ergo hominum genus, qua est vana gloria, ad*

tom. LXXXVII, p. 3026-3030). Animadvertite in ultimo loco p. 3030, prorsus ut heic in praesenti oratione, conjunctissimos amicitia ostendi Alexandrum et Paulum Helladicum. — (1) *Scholasticus*, id est caudicidus. Cfr. Marcum eremitam, *P. G.*, tom. LXV, p. 1072 sq., et quae de sensu vocis docuit Raderus, *P. G.*, tom. LXXXVIII, p. 590, 591. Quod auctor dicat ὃ τῆς Ἀσκαλωνιτῶν σχολαστικός suspicionem inicit in hac urbe, non secus ac Gazae, extitisse hoc tempore rhetorum scholam haud ignobilem. Plurimos alios monachos hoc titulo scholastici insignitos invenies in Vita Euthymii et Sabae apud Cotelierum, *Ecel. gr. monum.*, tom. II, p. 395, 408, 430; tom. III, p. 327. — (2) Ex hoc loco, ut notavimus in prolegomenis n. 6, praesertim eruitur opinio Paulum nostrum panegyristam esse Paulum Helladicum, celebrem Palaestinae ascetam, de quo Moschus in *Prato spirituali*, *P. G.*, tom. LXXXVII, p. 3030. — (3) Gr. σύντυχε Θεογνίῳ, καὶ γνώσθ' Θεόν. Notetur auctoris iustus in nomen S. Theognii.

διδασκάλων οὐ φιλοῖς τοῖς ῥήμασιν, ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῖς ἔργοις γεωροῦν-
των τῆς ταπεινοφροσύνης τὸ βελτιστον γέννημα. Ἰακώβ ἐκεῖνος, ὁ
πτερνιστῆς τῶν παθῶν, τὸ τῆς ἀκροβυστίας, καθάπερ οἱ πρόγονοι. περι-
τμήθη σαρκίον *, ὀφείλομεν δὲ καὶ ἡμεῖς κατὰ τὸ πνεῦμα ζηλοῦν τὸν
5 πατριάρχην, τὴν σαρκικὴν ἡδονὴν ἑαυτῶν ἀποκόπτοντες τῷ σιδηρίῳ τῆς
ἐγκρατείας. Πάλιν ἐν ἄλλῳ καιρῷ ἐφίψατό τις τοῦ πλάτους τοῦ μηροῦ
αὐτοῦ, καὶ παραχοῆμα ἐνάρκησεν · συμφέρει οὖν καὶ ἡμῖν τὸν περὶ
ταπεινοφροσύνης ἀεὶ δίκην ἐπαφῆς παραδέχασθαι λόγον καθαπτόμενόν
τε καὶ καταρτίζοντα τὴν ἑνδον διάθεσιν, ὅπως ἂν διὰ τοῦτου τὸ πλάτος καὶ
10 ἡ διάχυσις τῆς ἀλόγου οἰήσεως ἐκ τῶν ἐντὸς κενωθῆ *, καὶ ὀνηθῆ ὁ νοῦς
εἰς ἑαυτὸν συσταλεῖς τὰ ἑαυτοῦ ἐπιγιγνώσκειν μέτρα, προκόπτειν τε κατὰ
Χριστὸν τὸν ἑαυτὸν δι' ἡμᾶς ταπεινώσαντα, καὶ δούλοις ἰδοῖς δουλεύ-
σαντα, καὶ τῆς αἰσχρᾶς τῶν δαιμόνων δουλείας ρυσάμενον τοὺς υἱοὺς τῶν
ἀνθρώπων. "Ὅστις καὶ σοὶ πρὸς αὐτὸν καταφεύγοντι, καὶ ξενιτεῖαν * καὶ
15 πενίαν ποθοῦντι τὰς θύρας τῶν οἰκτιρμῶν εὐμενῶς ἀνοίξει, δοῦλε Θεοῦ.

* eod.
σαρκίον

* eod. κενωθῆ

* eod.
ξενιτεῖαν

18. Θεόγνιος, ὁ τὴν ἡδονὴν καὶ τὴν κενοδοξίαν τῶν ἁμαρτημάτων
δλων βίβας καὶ τροφούς, καθάπερ δύο κεφαλὰς δρακοντείας πολλοὺς
λυμαιομένας, ἐκτεμῶν δι' ἑαυτοῦ συνδρομῆ τοῦ κρεῖττονος, ὁ κύριος Θεό-
γνιος, τὸ μύρον τῶν μοναχῶν, οὗτος τὸν ἐμὸν ἀδελφὸν Ἀνδρόνικον

*jactantiam facile trahitur, ideo indigemus magistrorum non nudis
verbis, sed et operibus excolentium humilitatis optimum fructum. Jacob
iste, calcitrans contra libidines, praepulii sui (1), exemplo majorum, cir-
cumcidit carnem; oportet et nos, juxta spiritum, imitatos patriarcham,
carnalem voluptatem abscidere ferro mortificationis. Rursus alio tem-
pore tetigit quidam superficiem femoris ejus, statimque illud torpuit.
Expedit igitur et a nobis verbum de humilitate semper suscipi ad instar
attactus qui attingat et disponat internum statum, ut per illud super-
ficies et effusio stultae cogitationis ex interioribus evacuetur et valeat
mens intra seipsam collerta proprios agnoscere fines et proficere, ad
normam Christi, qui seipsum pro nobis humiliavit et servis suis inseruit
et a faeda daemonum servitute servavit filios hominum. Qui et tibi, si ad
ipsum confugeris, exsiliium et paupertatem expetenti, januas misericor-
diarum benigne aperiet, serve Dei.*

18. Theognius, qui voluptatem et vanam gloriam, omnium peccatorum
radices et nutrimenta, sicut duo capita draconis qui multos pessumdedit,
abscidens per seipsum, auxiliante Omnipotente, domnus Theognius, bonus
odor monachorum (2), iste meum fratrem Andronicum a dysenteriae

(1) Gen., XVII, 11. — (2) Gr. τὸ μύρον τῶν μοναχῶν. Hujus insoliti loquendi
modi jam alterum invenimus exemplum, initio num. 4.

δυσεντερίου νόσου καὶ ἐξωδίας ἀράτου ἀπήλλαξεν · οὗτος καὶ παῖδα
 Ἀλιανοῦ τοῦ φιλοχρίστου ἐν Γάζῃ σχολαστικῶ ἀπογνωσθέντα πανταλῶς
 παρ' Ἀλιείας ἀνήγειρον · οὗτός ἐστιν ὁ ταῖς σταίραις γυναιξὶ τεκνογονεῖν
 δι' εὐχῆς παρασχόμενος. Ἄνδρες τινὲς πονηροὶ οἶκον ποτὲ διεβήθησαν
 ἀνθρώπου φιλαρέτου ἐν τῷ μεσσηνικῷ, καὶ λοιπὴν τὴν ἐκφορὰν τῶν
 εὐρεθέντων σκευῶν ποιήσασθαι ἤβουλοντο. Ὁ δὲ ἰσάγγελος Θεόγνιος
 καθύδοντι βαθείας τῷ οὐρανοσκότῳ ἐμφανισθεὶς καὶ ἐξυπνίσας, τὴν μὲν
 συλαγωγίαν γινέσθαι κεκάλυκεν, τοὺς δὲ τοιχαυρυχίσαντας* εἰς χαῖρας τοῦ
 εὐσεβοῦς ἀνθρώπου συνάλειπεν. Ἀσκητῆς τις κάλιν, ἀθηρ θαυμαστός καὶ
 γνώσεως ὀφηλοτάτος οὐκ ὀλίγως μετόχων ἐν τῷ ἐμῷ οἴκῳ καταμένων 10
 πάθει τιμὴ ἀκουαταίῳ συνείχετο. Πάντας δὲ τοὺς τῆς πόλεως ἰατροὺς
 διαφορῶς ἐγὼ πρὸς αὐτὸν εἰσενέγκας πολλά τε μηχανησάμενος θεραπείας
 ἔνεκεν, οὐδὲν ὀφελῆσαι τὸν ἄνδρα δοδύνημαι, μεγάλως δὲ ἐθλιβόμενῃ τὰς
 διαπύρους ἐκείνας βοάς τε καὶ οἰμωγὰς* ἀμέτρους ἀκούων τοῦ ἀσκητοῦ.
 Τινὲς τε τῶν λαμπρῶν τῆς πόλεως καὶ αὐτῶν δὲ τῶν θυσίας καὶ σπονδῶν 15
 ἐπιτελούντων Ἑλλήνων ἐν Ἀσκάλωνι, ἤδη τὸν ἀσκητὴν προγνωσκόντες,
 ἤρχοντο πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ, μηδὲν μὲν ἰατρείας χάριν συμβαλέσθαι
 δυνάμενοι, μόνον δὲ συμπαιδείας ἕνεκα τῷ ἀλγοῦντι συγκλαῦσαι. Μετὰ

* οὐκ τοιχαυρυ-
χίσαντας

* οὐκ
οἰμωγὰς

*morbo et putore indicibili liberavit; iste et puerum Aeliani Christum
 amantis, Gasensis scholastici, prorsus perditum praefer spem esse susci-
 pit; iste est qui sterilibus feminis puerperium per orationem concessit.
 Homines quidam improbi domum quondam confregerant viri virtute
 praediti media nocte, et demum inventum suppellectile offerre intendo-
 bant. Sed angelicus Theognius alio soporato domus hero cum appa-
 ruisset eumque excoitasset, direptionem fieri impedivit, murorum autem
 fossores in manus pii viri tradidit. Rursus, asceta quidam, vir mira-
 bilis et doctrinas excelsas haud mediocriter participans, in mea domo
 commoratus, dolore quodam atroci misero tenebatur. Omnes urbis
 medicos identidem cum apud eum introduxissem, plura expertus
 curationis causa nullo modo adjuvare virum valui; valde autem
 contristabar asperos istos clamores et ejulatus immodicos audiens
 ascetas. Quidam vero ex nobilibus civitatis et ex istis gentilibus
 qui Acalons sacrificia et libamina peragebant (1), utpote qui jam
 antea ascetam cognoverant, ibant ad invisendum eum, sane nihil per
 medicinam conferre valentes, sed miserationis causa ut cum dolente*

(1) Paganorum cultus in ora maritima Palaestinae diu perseveravit. Cfr. Couret, *La Palestine sous les empereurs grecs* p. 60, 69.

βραχύν γοῦν χρόνον παριόντος τοῦ μεγάλου ἐπὶ τὸ Βιτύλιον, κατέσχον αὐτὸν παρακαλέσας..... ἐχειρίζοντο · λίαν γὰρ ἀφιλάργυρος ἦν, ἐλεήμων δὲ, εἰ καὶ τις ἄλλος, συμπαθῆς τε καὶ φιλόανθρωπος.

19. Ἀντίπατρον ὑμεῖς πάντως οἴδατε, τὸν τὴν δουρικτὴν ἀρχὴν πρώην
 8 ἐγγχειρισθέντα, ὃς περιεβέβλητο ἀποτομίαν καὶ θρασύτητα πολλήν, καθὼς οἱ τότε τοῦτον ὀρώντες ἐν τῇ πόλει ἔφασκον · ἐγὼ γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῃ
 διάγων οὐχ ἑώρακα τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνδρός. Κληρικὸς τοίνυν Βιτυλιώτης
 ἐγκλήματι τινὶ ἔνοχος γινόμενος τῷ δουκὶ παρεπέμφθη, καὶ τῇ κελεύσει
 10 τούτου τὴν φυλακὴν ἔκητε μέχρι θανάτου κινδυνεύσειν * νομίσας. Τῶν τε
 φίλων ἀπάντων τῷ φόβῳ ἀποστάντων, καὶ μηδεὸς βοθηεῖν δυναμένου ἢ
 θέλοντος, ὃ μακάριτος Θεόγγιος δι' αὐτοῦ σκυλῆναι πρὸς τὸν δοῦκα
 τούτου χάριν ἠπέεγο. Πολλῶν τε κωλυόντων καὶ πρὸς αὐτὸν λεγόντων ·
 Σεαυτόν, ὦ πάτερ, τιμῆσαι βουλήθητι, καὶ μεῖνον ἐπὶ τὸν τόπον · ἐάν
 γὰρ διὰ τοῦτο πορευθῆς πρὸς Ἀντίπατρον, ὑβρισθεὶς * παρ' ἀξίαν ὧδε

* cod.
κινδυνεύσει

* cod.
ὕβρισθῆς

dolent. Post breve igitur tempus, cum transiret Theognius ad Beteliam, retinui eum cohortatus (1)....., tractaverunt: valde enim a pecunia abhorrebat, et erat misericors, si quisquam, condolens et benignus.

19. Antipatrum vos plane novistis, cui ducis munus nuper commis-
 sum (2), qui prae se ferebat duritiam et audaciam maximam, ut qui
 tunc eum viderunt in urbe affirmabant: equidem in eremo versatus
 non vidi faciem istius hominis. Clericus vero Beteliensis, criminis
 alicujus reus, ad ducem delatus est, et jussu ipsius carcere detentus
 est, vitam periclitari ratus. Amicis omnibus prae timore digressis,
 cum nemo opem ferre valeret aut vellet, beatus Theognius ut ipse-
 met adiret (3) ducem pro eo incitabatur animo. Cumque multi
 obsisterent et ipsi dicerent: *Tuo honori, pater, consulere velis et con-*
siste in loco: si enim propter hoc profectus fueris ad Antipatrum,
indigne contumelia affectus huc revertaris. Solet namque vir iste

(1) In verbum παρακαλέσας incidit finis folii signati in codice 197v. Jam vero cum heic abruptatur sermo, deesse putarim folium inter 197 et 198 avulsum, quod ceteroquin patet ex quaternionum inspectione. — (2) Duces Palaestinae provinciam regebant nomine imperatorum Byzantinorum. De Antipatro nihil alibi audivimus, sed iisdem fere temporibus innotescunt duo alii duces Palaestinae, Anastasius et Olympius, ex Vita S. Theodosii (Usener, *op. cit.*, p. 158, 164) et S. Sabae (ed. Coteler., *loc. cit.*, p. 310, 313). — (3) Graeco σκυλῆναι πρὸς τὸν δοῦκα. Vox σκύλλω est *vezare*. Cfr. *Matth.*, IX, 36. Sed cum praepositione πρὸς est * sibi molestiam inferre ad eundem apud aliquem. Ita dicit Eusebius (*P. G.*, tom. XIX, p. 121) σκυλῆναι πρὸς με.

ἐκνελεύσῃ, τούτο γὰρ θεὸς ἐνπέριχαι τῷ ἀνδρὶ ἀτιμᾶσκαι δαί τοὺς φιλα-
 ρέτους ἀνδρας, φησὶν ὁ καλόγραρος· Ἐγὼ μέχρι τῆς δούρα τιμὴν παρὰ
 ἀνθρώπων οὐκ ἐπέθηκα, σπουδάσω τοίνυν δι' εὐσεπλαγγίαν Χριστοῦ
 ἐξαλείσθαι θλίψεις τὸν ἀδικήτην συμφορᾷ κραταθίντα, κἂν διὰ τοῦτο ἔλθοιμι
 ἀτιμία καὶ ὄφραις * οὐδαμῶς λυπαθήσομαι, ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι **. 8
 Ταῦτα εἰπὼν πρὸς τὸν δούρα παύεται. Ἰδὼν δὲ ἐπιώνος κέρρωθεν τὸν
 μέγαν ἐρχόμενον ἄροματιος * ἔλθῶν εἰς συνάντησιν περιεπλάκη τε τούτῳ
 καὶ γησιῶς ἠσπάσκατο. Ὁ γέρον δὲ εὐθέως ὑπὲρ τοῦ ἐν τῇ φρουρᾷ κατα-
 κλειστού παρεκίλει τὸν δούρα. Ὁ δὲ· Μοῖνον, φησὶν, ὃ πάτερ, ἀριστον
 ἡμῖν εὐτραπισθῆτω πρῶτον, καὶ ἐκ τῶν ὑμετέρων χαρῶν αἰλογίαν ἐπι 10
 τραπίης λάβω, καὶ μετὰ τοῦτο φίλην ὑμῖν ἀπέκρισιν παρῶ. Γίνεται
 τοίνυν οὕτως καὶ κατακλίνονται, ἐπιώνος ἐκ' ἐπιώνο τὸ κέρασ, καὶ οὗτος
 ἐπὶ τούτῳ τὸ κέρασ τῆς στιβαίδος, καὶ τροφῆς μεταλαμβάνων. Ἐν δὲ τῷ *
 ἀριστῶν αὐτοῦς ἄμυσιν * ὁ Ἀντίπατρος ἔρπον φρουρῶν λίαν ἔπιπρ· Πρὸ
 πολλῶν τούτων ἡμερῶν ὄδειξέ μοι ὁ Χριστὸς τὴν τιμίαν σου ἔβην, καθ' 15
 ἃ νυκτὶ ὄρω σε μετ' ἐμοῦ ἐσθίοντα καὶ τινά μοι λαλοῦντα· ὅθεν κένω
 ἐξήτουν ἐρασιμῶς ἔκτοτε ὤειν ὑμᾶς τοῖς τοῦ σώματος ἄμυσιν. Ἰδοῦ
 οὖν ὁ πόθος τετέλεσται, κἀγὼ τῆς ὑμετέρας εὐλογίας ἀπλήκωσα· οὐκ οὖν

* cod. ἔβην
 ** cod.
 χαρήσομαι
 * cod.
 ἄροματιος

* cod. τὸ
 * cod.
 ἄμυσιν

*inhumanus semper esse erga virtute praeditos homines. Respondit
 bonus senex: Equidem lucusque honorem ab hominibus non exquisivi;
 studebo igitur per misericordiam Christi eripere a vexatione illum qui
 improvisa calamitate captus fuit, et si propterea isere, de accepto
 dedecore et injuria minime dolebo, quin et gaudebo. His dictis ad
 ducem proficiiscitur. Videns ille a longe praesulem venientem, cum
 celeriter (1) occurrisset, illum amplexus et sincere oculatus est.
 Senex vero statim de illo qui in custodia includebatur compellavit
 ducem. Ille autem: Remane, ait, pater; prandium nobis paratur prius,
 ut ex manibus tuisculogiam in mensa accipiam, et post haec gratiam tibi
 responsionem praestabo. Ita igitur factum est et recumbunt, ille ad
 unum cornu, hic autem ad alterum cornu lecti, et cibum sumpserunt.
 Dum autem prandebant, juravit Antipater juramentum terribile
 [dicens]: Ante multos hos dies ostendit mihi Christus venerandam tui
 visionem, sicut nunc video te mecum comedentem et colloquentem.
 Eiusdem valde desiderabam videre te corporeis oculis; ecce desiderium*

(1) Graeco ἄροματιος. Codex sane habet ἄροματιος. Sed recte substituendum esse adverbio adjectivum ostendit Usener pluribus exemplis in opere suo *Legenden der Pölogia*, p. 51.

καὶ ὁ κληρικὸς ὑμῶν ἐνταῦθεν ἤδη τῆς φυλακῆς ἀπολυέσθω, μηδὲ μίαν ἀπὸ τῆς ὥρας ταύτης καὶ εἰς τὸ διηνεκὲς ὑφορώμενος ἐγκλησιν. Λαβῶν τοιγαροῦν παρὰ Ἀντιπάτρου τὸν κληρικὸν ὁ μακάριος εἰς τὴν ἰδίαν ἐκκλησίαν ὑπέστρεψε δοξάζων τὸν Κύριον.

- 5 20. Εἶδον ἐγὼ πολλάκις τοῦτον τὸν μακαρίτην δάκρυσιν πεφυρμένον, καὶ ὑπὲρ ὄλου τοῦ κόσμου τὸν Θεὸν δυσωποῦντα. Γένοιτο δὲ καὶ ἡμᾶς φιάλην μετανοίας κλαυθμῷ κραθεῖσαν καὶ στεναγμοῖς ἀλαλήτοις τῷ κριτῇ προσκομίσαι, ἵνα ἐκ τούτου τῆς ἀγαλλιάσεως τῶν δικαίων ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι μετάρχωμεν. Ὁρῶμεν γὰρ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ταλανιζομένους μὲν 10 τοὺς γελῶντας, μακαριζομένους δὲ τοὺς πενθοῦντας. Ἔγνων πάλιν τὸν προλεχθέντα ἄνδρα, μετὰ πολλὴν καὶ σύντονον ὑμνολογίαν εἰς ὕπνον κατενεχθέντα, καὶ κοιμωμένου αὐτοῦ τὰ χεῖλη δονούμενα τοὺς ψαλμοὺς ἠρεύγετο. Πάσας μὲν αὐτὸς τὰς ἀρετὰς ἐπήνει καὶ ἐθαύμαζεν, ἐξαιρέτως δὲ ἀκτημοσύνην καὶ ἐγκράτειαν βρωμάτων. βαττολογίας τε ἐγκόπτεσθαι 15 καὶ τὸν νοῦν τηρεῖν ἐν τοῖς ἱεροῖς μαθήμασιν, ἵνα διὰ τούτων δυνηθῇ τις κτήσασθαι καθ' ἐκάστην ἡμέραν δάκρυα, ἔαν γὰρ μὴ τις διὰ πυρώσεως τῶν εἰρημένων δακρύων ζηλώσας ἐγκόψῃ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς οὐ μὴ δυνηθῇ κτήσασθαι τὴν ἀγάπην ὅπερ ἐστὶ πλήρωμα νόμου, συνεχῶς ἐνουθετεῖ τοὺς πειθομένους αὐτῷ.

impletum est et eulogia tua fruitus sum. Igitur clericus tuus nunc jam a custodia liberetur, nulli ab hora ista nec in perpetuum obnoxius crimini. Cum ergo ab Antipatro clericum suscepisset beatus, ad suam ecclesiam reversus est glorificans Dominum.

20. Vidi ego saepe hunc beatum lacrimis perfusum, et pro mundo universo Deum deprecantem. Utinam et nos phialam paenitentiae fletibus commixtam et gemitibus inenarrabilibus judici offeramus, ut ita exsultationis justorum in futuro saeculo participes simus. Videmus enim in evangeliiis (1) miseros renuntiari ridentes, beatos vero lugentes. Scivi praeterea supradicti viri, cum post longum et continuum hymnorum cantum ad somnum se contulisset, etiam dormientis labia moveri ad psalmos eructandum. Omnes quidem ipse virtutes laudabat et mirabatur, praecipue vero paupertatem et temperantiam victus : nugas rescindere et mentem servare sacris doctrinis occupatam, ut per haec valeant obtineri diebus singulis lacrimae; nisi enim quis per harum effusionem lacrimarum studeat rescindere libidines animae, non potest consequi caritatem, *quae est plenitudo legis* (2) : haec perpetuo inculcabat discipulis suis.

(1) *Luc.*, VI, 25; *Matth.*, V, 5. — (2) *Rom.*, XIII, 10.

21. Ἐν ταῖς ἀρχαῖς Ἰουστίνου τοῦ βασιλέως, χρείας τινὸς πάλιν ἀναγκασθεὶς, κατήντησεν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἐκείσε τότε εὐραθέοντας ἐπισκόπους δεδόξασται. Συνέβη δὲ παρὰ τινων τῶν τῆς συγκλήτου σεβόντων αὐτὸν λίαν μαθεῖν καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα τὰς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετὰς, καὶ τὴν μὲν αἴτησιν, δι' ἣν τὸ Βυζάντιον κατέλαβεν, 5 παρόσχεν ὁ βασιλεὺς, ταῖς δὲ μεγίσταις τιμαῖς σὺν τῇ συγκλήτῳ πάσῃ τιμήσας τὸν ἀγιον σεβασμίως ἀπέπεμφεν· ὅστις εἰς τὸ Βιτύλιον μὲν ὑγιῆς καὶ χαίρων κατέπλευσεν. Ἀνῆλθεν δὲ ἐνταῦθα, καὶ ἠσπάσατο τὰ οἰκίαι τέκνα, καὶ πάλιν εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν σπουδαίως ὑπέστρεψεν. Ἐπειτα μετὰ χρόνον ὀλίγον πάλιν ἀνέβη πρὸς ἡμᾶς, καὶ τοῦ μέτρου τῆς ζωῆς 10 πληρωθέντος, τὸ τοῦ προσκαιροῦ βίου φοβερὸν πέλαιος διακλείσας, ὡς καλὸς κυβερνήτης ἐν ταῦτῳ καὶ ναύκληρος εἰς τὸν Χριστοῦ λιμένα τῆς ἑαυτοῦ μεγαλοκλούτου φυγῆς ταῖς ἀρεταῖς πεπορωμένης τὸ σκάφος διέσωσεν. Καὶ τὸν μὲν χοῦν τῷ χοῖ ἀπέδωκε, τὸ δὲ πνεῦμα, ὅσπερ χρυσὸν καθαρὸν, εἰς χεῖρας τοῦ σωτῆρος παρέθετο, ἐπὶ καὶ ἐνεθήκοντα 15 ἐτῶν περιόδους τελήσας ἕως ὀγδόης ἡμέρας τοῦ τῆς πεντεκαιδεκάτης Ἰνδικτιῶνος φεβρουαρίου μηνός.

21. In principio regni Justinii imperatoris (1), necessitate quadam iterum urgente, se contulit Constantinopolim, et super omnes qui ibi tunc inveniebantur episcopos magni est habitus. Contigit autem ut ab aliquibus ex senatu, qui valde venerabantur eum, audiret ipse imperator viri virtutes, et petitionem propter quam Byzantium advenerat concessit, maximo honore cum universo senatu sanctum reveritus cum omni veneratione dimisit. Qui Beteliam sanus et gaudens navigavit. Ascendit huc, et amplexus est filios suos, et iterum ad suam urbem festinavit redire. Deinde post modicum tempus iterum ascendit ad nos : sed, termino aetatis exacto, fluxae vitae terribili mari navigato, ut bonus gubernator et nauclerus in Christi portum suae opimae animae virtutibus onustae scapham duxit incolumem. Pulverem quidem pulveri reddidit, spiritum vero, ut aurum purum, in manibus Salvatoris deposuit, septem et nonaginta annorum curriculo completo usque ad octavam diem, decima quinta indictione, februarii mensis (2).

(1) Imperator Justinus anno 518, mense Julio, coepit regnare. — (2) Mortuus est proinde sanctus Theognius anno 522. Nam ex dictis supra, initio regni Justinii, qui anno 518 coepit regnare, Constantinopolim tetenderat. Sed indictio decima quinta incidit in annum 521-522.

22. Ἀβροχίας γοῦν ἐν τῇ τελευτῇ τοῦ ὁσίου ὑπαρχούσης, τοῦ τε λάκκου τοῦ ἔχοντος τὸ ὕδωρ τὸ ὄμβρινόν μέλλοντος ἐκλείπειν, καὶ τῶν ἀδελφῶν ζητούντων ἀναχωρῆσαι διὰ τὴν λειψίν τοῦ ποτοῦ, μετὰ μίαν ἐβδομάδα τῆς ἐν σαρκὶ τελευτῆς τοῦ μεγάλου νεφέλη πλήρης ὄμβρου ἐκ
 5 δύσεως δραμοῦσα, τὰ μὲν κατόπιν* μέρη δι' ὧν παρελήλυθεν μικραῖς ἄγαν ψεκάσιν ἐβράντισεν, ἐλθοῦσα δὲ ἐνταῦθα καὶ στάσα ἐπάνω τοῦ ὄρους τοσοῦτον πλήθος ὕετοῦ ἐξέχεεν, ὥστε καὶ τοὺς σωλήνας βραγῆναι δι' ὧν εἰώθει τὸ ὕδωρ διαβαίνειν μὴ χωροῦντας τὴν τοῦ ὄμβρου λαβρότητα, καὶ τὸ μὲν ἀρκοῦν ἡμῖν εἰς τὸν λάκκον εἰσερεῦσαι, τὸ δὲ περιττὸν ἔξω τοῦ
 10 τείχους ἐξεκυσθὲν ταῖς χερσὶ τῶν ἀδελφῶν ὠδε κάκεισε σκορπισθῆναι. Πρὸ ὀφθαλμῶν γὰρ εἶχον, μήπως ὁ ἄμετρος ὄγκος ἐκεῖνος τοῦ ὕδατος ἐντὸς τῶν οἰκημάτων συστραφεῖς τὰ τοῦ μοναστηρίου σαθρώσῃ θεμέλια. Ταῦτα μὲν οὖν μεθ' ἡμέρας ἑπτὰ τῆς τοῦ ὁσίου κοιμήσεως· ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ἡμέρᾳ καθ' ἣν ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων ἐξῆλθεν τοῦ σώματος, ἀπειρος ὄημος
 15 ἐνταῦθα συνέδραμε. Δύο δὲ φούρνων καὶ μόνον ἄρτους ὁ κελλάριος εἶχεν τέσσαρσι καὶ δέκα ἡμέραις δαπάνης χάριν τοῖς ἡμετέροις μόνοις ἀσκηταῖς

* eod.
κατόπην

22. Sterilitas quidem (1), cum mortuus est sanctus, erat, et cisterna (2) quae retinebat aquam pluvialem jam fere exhausta, quae-
 rentibusque fratribus abire propter defectum potus, post unam hebdomadem quam e carne migrarat praesul, nubes referta imbre ex occidente accurrens, aversas regiones quas pertransierat parvulis tantum guttis inroravit; sed cum advenisset huc et stetisset super monte, tantam pluviae copiam effudit ut canales disrupti sint per quos solebat aqua transire, quippe qui imbris violentiam non sustinerent. Quod sufficiebat nobis influxit in cisternam; superfluum autem extra murum exhaustum est manibus fratrum, ut huc illuc diffunderetur; metuebant enim ne immensa ista moles aquae intra aedes congesta monasterii subrueret fundamenta. Haec quidem post dies septem a sancti viri dormitione; in ipso vero die in quo Dei servus exiit e corpore, immensa multitudo huc concurrat. Duorum furnorum tantummodo panes cellarius habebat, qui pro quattuordecim dierum sustentatione nostris solis ascetis sufficere valebant :

(1) Hac plaga saepius affectam Palaestinam fuisse hisce temporibus notum est, verbi gratia, ex Vita Sabae (ed. Coteler., *Ecc. gr., monum.*, tom. III, p. 321). — (2) Saepius notantur hae cisternae in monasteriis Palaestinae. (Cfr. Procop., *De Aedif.*, V, 9; Epiph. monach., *P. G.*, tom. CXX, p. 269; Moschum, *Prat. spir.*, c. 182). Descriptionem earum leges apud Couret, *La Palestine sous les empereurs grecs*, p. 180, 181.

ἀρκέσαι ὀφειλόντας, παντός τοιγαροῦν τοῦ συνελθόντος ὄχλου ἐνθάδε ἀριστήσαντος καὶ χορτασθέντων ἀπάντων, τὰ τῶν ἄρτων περιττεύσαντα κλάσματα ὑφ' ἡμῶν συναχθέντα ἐφ' ἑτέρας δύο ἑβδομάδας τοῖς σὺν ἡμῖν πατράσι παραδόξως ἐπήρκεσαν. Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον ἔμπορός τις πρὸς βραχὺ χάριν εὐχῆς εἰς τὴν ἁγίαν ἀνεληλυθὼς πόλιν ἀπήγγειλε 5 τοῖς ταύτης οἰκήτορσιν εἰς θάλασσαν εὐρῆσθαι τοῦτον πρὸ δύο μηνῶν πλέοντα παρὰ τὴν γῆν καὶ τεθεῶσθαι σίφωνα τῇ θαλάσῃ ἐφροσῶτα φωνῆς τε σὺν τοῖς ναυτικοῖς ἀκηκοῖναι λεγούσης· Ἄντλησον ὕδωρ ταχέως, καὶ εἰς τὸ μοναστήριον Θεογνίου ἀπάγαγε. Ἀκούσαντες οὖν τὸ λεχθὲν οἱ πολῖται ἔγνωσαν ὅτι τὸ πάλαι δωρηθὲν ἡμῖν ὕδωρ τῇ τῆς 10 νεφέλης ὑπηρεσίᾳ, τοῦτο ὑπῆρχεν τὸ παρὰ τοῦ ἀνθρώπου ἀπαγγελθέν· καὶ ταχὺ ἐκδραμόντες ἐνταῦθα τὰ βηθέντα ἐμήνυσαν.

23. [Epilogus]. Σὺ μὲν οὖν, ὦ πάτερ Θεόγνιε, τὴν πολύμοχθον καὶ ναυαγίων καὶ μερίμνης ἀπάσης ἀνάμεστον θάλασσαν καταλιπὼν, ἐντός 15 τε τῆς ἀθορύβου ἐκείνης διαγωγῆς γενόμενος, ἀκηράτοις εὐφροσύναις καὶ χαρμοναῖς ἀλήκτοις ἐπαναπαύῃ λοιπὸν εἰς ἀπεράντους αἰῶνας. Ἡμεῖς δὲ εἶτι πλέοντες τὸ πέλαγος τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, τοῦ θορύβου καὶ τοῦ σάλου

jam universa quae concurrerat multitudine hic pransa et saturatis omnibus, quae supererant panum fragmenta a nobis collecta per duas alias hebdomadas patribus qui nobiscum erant incredibiliter suppetierunt. Haud diu post, mercator quidam, qui ad breve tempus, orandi causa, in sanctam ascenderat civitatem, narravit ejus incolis se ante duos menses in mari occurrisse huic [sancto] naviganti versus terram et vidisse siphonem mari impositum, simulque cum nautis vocem audivisse dicentem : *Exantla aquam cito, et ad monasterium Theognii educ [illam]*. Cum igitur hoc dictum audivissent cives, cognoverunt donatam nobis olim aquam nubis ministerio, hanc ipsam esse quam vir iste significabat, statimque accurrentes huc dicta narraverunt.

Epilogus.

23. Tu igitur, pater Theogni, qui laboribus obsitum, naufragiis et sollicitudine omni repletum mare liquisti, et intra tranquillam illam vitae condicionem pervenisti, in puris gaudiis et deliciis perennibus quiescis deinceps in infinita saecula. Nos autem adhuc navigantes in pelago humanae vitae, tumultum, agitationem et amaritudinem

καὶ τῆς ἄλλης τῶν τοσούτων κυμάτων πείραν καθ' ἐκάστην λαμβάνομεν, καὶ τέως οὐκ οἶδαμεν ποταπὸν τὸ τέλος τοῦ βίου εὐρήσομεν. Εὐσεβῶς ἄρα καὶ δικαίως πράττοντες εὐρεθισόμεθα τότε; ἢ τάναντία τῇ ἀρετῇ καταληφθισόμεθα ὑπὸ τῶν τὴν ψυχὴν ἀπαιτούντων φρικωδεστάτων ἀγγέλων; Ὡς τῆς ματαιοπονίας τοῦ παρόντος αἰῶνος, ὧς τῆς ἡδονῆς τῆς πασῶν τῶν ὁδυνῶν πεπληρωμένης, ὧς τῆς ἀπάτης καὶ τοῦ πολλοῦ καταγέλωτος. Ἀμελοῦμεν τῆς πανευφήμου καὶ ἐνδόξου ἀρετῆς, καὶ περὶ τὰ στάσις οὐκ ἔχοντα, ἀλλὰ λυθησόμενα πάντως κεχηνότες ἐκουσίως πλανώμεθα. Θεόγνιος ἐκ τετραπέδων ἀρετῆς λίθων πόλιν ἑαυτῷ εἰς οὐρανὸν ἠκοδόμησεν, ἡμεῖς δὲ ἐκ τετραγώνου κακίας καὶ λογισμῶν παντελῶς ἀμεταστροφῶν πρὸς τὸ συμφέρον καὶ ἀκινήτων * καθόλου καταγώγιον ὠδε τῇ τοῦ ἐχθροῦ φαυλότητι κτίζομεν. Πλούτου γὰρ φίλοι καὶ κρότων τῶν ἀστικῶν καὶ τῶν βρυστῶν πραγμάτων γεγόνότες, τῆς τῶν κρειττόνων ἀγάπης ἀλλοτρίους καὶ ξένους ἑαυτοὺς κατεστήσαμεν.

Ἄργολογοὶ τυγχάνομεν καὶ ὀκνηροὶ, γογγυσταὶ καὶ μεμφίμοιροι *. Κοσμικὰ τις καὶ αἰσχροὶ ῥήματα διηγεῖται μηδ' ὄλωσ τὴν ψυχὴν ὠφελοῦντα, μᾶλλον δὲ καταβλάπτοντα, καὶ χάσκοντες ἀπαντες τὴν ἀκοὴν τοῖς πονηροῖς ῥήμασι προθύμως παρέχομεν ἐν τῷ κακῷ νήφοντες. Λόγον δὲ τις ἐπιστροφῆς καὶ σωτηρίας πολλαῖς προτίθησι, καὶ τέσσαρας ἢ

* cod.
ἀκινήτων

* cod.
μεμφίμοιροι

tantum fluctuum cotidie experimur, neque hactenus scimus quemnam finem vitae simus nacturi. Utrum pie et juste agentes inveniemur tunc, an contraria virtuti [agentes], arripiemur a terribilibus angelis qui animam requirent? O vanum laborem praesentis saeculi! O voluptatem omnibus doloribus referlam! O errorem et nimiam irrisionem! Neglegimus illam quae clarificat et inlustrat virtutem, et circa ea quae stabile nihil habent, sed solvenda sunt plane inhiantes sponte erramus. Theognius ex quadratis virtutis lapidibus civitatem sibi in caelo aedificavit, nos autem ex quadrangulati malitia et cogitationibus prorsus avertentibus a bono immobili non nisi tabernam heic, inimici malignitate, condimus. Divitiarum enim et applausuum mundanorum et fluxarum rerum amantes, a superioris boni dilectione alienos et exsules nosmetipsos constituimus. Vaniloqui sumus et segnes, murmuratores et querulosi (1). Mundana si quis et turpia verba narrat, nihil bono animae conducentia, sed potius nociva, inhiantes omnes auditum malis verbis ardentem praebemus in malo delectati. Verbum autem adhortationis et salutis si quis quandoque

(1) Γογγυσταὶ, μεμφίμοιροι, ex ep. Judae, 16.

πέντε γάσμας ἀπολύσαντες, καὶ ἤχον ἐκ στόματος καθάπερ αἱ κάμηλοι
 ὀμοῦ συνεκπέμφαντες τοῖς τε οἰκείοις ὄνυξι τὸν πώγωνα ξέσαντες ὑπὸ
 βαθεῖ καὶ γείτοσι θανάτου ἑαυτοὺς παραπέμπομεν, τὰ ὦτα τῆς καρδίας
 ἀσφαλῶς βύσαντες μὴ που ῥῆμα ψυχωφέλες διαλαθὸν εἰς τὸ τῆς διανοίας
 ταμειῶν παρετέλθη. Παιδεύει ἡμᾶς διὰ τῶν ἐπιφορῶν, καὶ γινώσκειν οὐ 5
 θέλομεν· βαρβάρων δὲ ἐπιδρομαὶ κατὰ τόπους γινόμεναι ἀπηγγείλησαν
 ἡμῖν, καὶ ἡμεῖς ἀγνοεῖν προσποιούμεθα· πλουσίων καὶ περιφανῶν ἀνδρῶν
 καὶ τῶν τῆς δοξῆς τοῖς βασιλεῦσιν ἐξισουμένων σχεδὸν μεταβολαὶ καὶ
 καταστροφαὶ καὶ ἀναιρέσεις γεγένηται, σεισμοὶ καὶ ἐμπυρισμοὶ, ἀναβρα-
 σμοὶ καὶ καταπτώσεις διαφόρων πολέων. Διὰ τῶν ταῦτα παθόντων ἡμᾶς 10
 τοὺς ματαίους * Θεοῦ φοβῆσαι θέλοντος **, καὶ ἡμεῖς μᾶλλον καὶ μᾶλλον
 ἀφοβίαν νοσοῦντες, ἀδιόρθωτοι μένοντες τὴν ἑαυτῶν κακίαν ἐπαύξομεν.
 Μὴ, παρακαλῶ καὶ ἱκετεύω, μὴ τοιαύτη προθέσει ἐναποθάνωμεν, μὴ τῇ
 ἀχρήστῃ συνηθείᾳ, καὶ τῇ χαννώσει τῶν λογισμῶν ἕως τέλους ἐναπο-
 μείνωμεν, ἀλλὰ πρὸς καλλίστην καὶ στερρὰν καὶ τῷ καλέσαντι Θεῷ 15
 ἀρέσκουσαν πολιτείαν τὸν βίον μεταθῶμεν ἑαυτῶν, ἵνα μὴ, ἄλλων εἰς
 οὐρανὸν ἀνιπταμένων ἀγγελικῶς, ἡμεῖς ἐλεεινῶς καθελκυσθῶμεν εἰς τὴν
 ἄβυσσον τοῦ πυρός.

* cod.
 μὴ τίως
 ** cod.
 θέλοντας

protulerit, quater vel quinquies oscitantes et strepitum ex ore, sicut
 cameli, simul emittentes et unguibus barbam scabentes, somno
 profundo et proximo morti nosmetipsos tradimus, aures cordis arte
 obturantes ne verbum animae utile quod subest ad mentis promp-
 tuarium perveniat. Docet nos [Deus] per ea quae accidunt et agnos-
 cere nolumus: barbarorum incursus per loca annuntia verunt nobis,
 sed nos ignorare fingimus; divitum et inlustrium virorum, et eorum
 qui gloria sua regibus paene pares erant mutationes, ruinae et neces
 accidunt, terrae motus et incendia, eruptiones et excidia diversarum
 urbium (1). Per eos qui haec passi sunt nos imprudentes Deo
 terrere volente, nos magis magisque incuria aegrotantes, incorrigi-
 biles remanentes propriam malitiam adaugemus. Ne, hortor atque
 obtestor, ne in tali statu moriamur, ne in inutili commercio et inani-
 tate cogitationum usque ad finem perseveremus, sed ad optimam,
 firmam et ad Deo vocanti placentem conversationem, vitam conver-
 tamus nostram, ne, aliis in caelum evolantibus angelice, nos misere
 detrahatur in abyssum ignis.

(1) Hisce temporibus reapse insignes calamitates orbi inciderunt ad quas alludit
 forsitan Paulus in hoc loco. Anno enim 525, Anazarbus, Ciliciae metropolis, ex
 terrae motu ruinam passa est, Edessa fluviorum aquis tota obruta est; anno 526

24. Σκοπήσωμεν ἀκριβῶς τά τε ἤδη γενόμενα καὶ τὰ νῦν γινόμενα καὶ τὰ γενησόμενα· ἀκριδὸς καὶ βρούχου τοσαῦτα στρατόπεδα τῆς γῆς τὰ ἐκφόρια σφοδρῶς κατηνάλωσεν, ἐκλείψεις πηγῶν καὶ ὄμβρων ἀναστολαί, λιμοὶ καὶ λοιμοί, καὶ θνήσεις ἀνθρώπων καὶ τῶν κτηνῶν, καὶ, ἕνα 5 συνελὼν εἶπω, μυρία εἶδη μαστίγων θεηλάτων ἡμῖν ἐπηρέχθη, καθάπερ τοῖς Αἰγυπτίοις ποτέ, ὅπως δειλιάσαντες ἢ ἐντραπέντες πρὸς μετάνοιαν κλίνωμεν, καὶ τὰ ἐαυτῶν θεραπεύσωμεν τραύματα. Καὶ ἡμεῖς σκληροκάρδοι ὄντες καταφυγεῖν καὶ πρὸς μικρὸν γοῦν οὐ θέλομεν, οὔτε εἰς τὸ βέλτιον μεταβλεῖν τὴν κακὴν συνήθειαν ἐν ἣ προσελήφθημεν. Ἀλλὰ κατὰ 10 τρεῖς τρόπους τοὺς χοίρους μιμούμεθα· καὶ νῦν μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας μύσαντες καὶ τὸν φραγμὸν διακόψαντες τῶν θείων ἐνταλαμάτων παραβάται κρινόμεθα, τὰ παρόντα ποθοῦντες, τῶν μελλόντων οὐδὲ μνήμη λαμβάνειν ἐθέλοντες· νῦν δὲ τοῖς βορβόροις τῆς φιλοπραγμοσύνης, φιλυτιίας τε καὶ τῆς φιλονεικίας ἡδέως ἐγκαλινδούμεθα, διὰ παντὸς δὲ τοῦ ζῆν 15 εἰς οὐρανὸν τῆς ψυχῆς τὸ ὄμμα μὴ βουλόμενοι ἄραι, μήτε τι τῶν οὐρανίων μυστηρίων λογίσασθαι ἀνεχόμενοι, ἀλλὰ τοῖς γητίνους ἐνασχολούμενοι

24. Consideremus sedulo quae jam facta sunt, nunc fiunt et ventura sunt. Locustarum et gryllorum (1) tanta agmina terrae fruges vehementer diripuerunt, fontium exhaustiones et imbrium eluviones, fames et pestes, mortalitas hominum et jumentorum, et ut summatim dicam, sexcentae species plagarum a Deo immissarum in nos inciderunt, sicut Aegyptiis olim, ut timentes vel conversi ad paenitentiam declinemus et nostra curemus vulnera. Sed nos duro corde conteri vel minime nolumus, nec in melius mutare pravam consuetudinem in qua detinemur; immo triplici modo porcos imitatur, nunc quidem oculos cordis claudentes, et claustra rumpentes divinorum mandatorum transgressores agnoscimur, praesentia anhelantes, futurorum ne memoriam quidem suscipere volentes; nunc autem in gurgite negotiorum, amoris proprii et invidiae libenter convolvimur in tota vita, ad caelum animae oculum detrectantes attollere, nec quicquam caelestium mysteriorum meditari ferentes, sed terrestribus

Antiochia prius incendio consumpta est, dein terrae motu paene tota corruit. Cfr. Theophanis chronograph., P. G., tom. CVIII, p. 398-402. Inde etiam innuitur forsan non nisi post annum 526 habitam fuisse hanc orationem. — (1) Gr. ἀκριδὸς καὶ βρούχου. Cfr. Vitam S. Sabae (ed. Cotel., op. cit., p. 321), S. Theodosii (ed. Usener, op. cit., p. 80, l. 1, 6, 24, ubi eadem comparatio exercituum occurrit). Discrimen inter ἀκρις et βρούχος seu βροῦκος nitide exposuit cl. vir Usener in op. cit., p. 174, 175. Ἀκρις est locusta perfecte adulta, βρούχος est eadem in tertia vel quarta larvae forma, non tamen mitior, immo voracitate nociva magis.

πάντοτε καὶ πρὸς τὰ χαμαιζήλα νενευκότες, ἀθλιώτεροί τε τῶν προ-
 λεχθέντων χοίρων καὶ ἐλευνότεροι φανησόμεθα τάχα, εἴπερ ἐκεῖνοι μὲν
 μετὰ θάνατον οὔτε ἀναστάσεως τεύξονται οὔτε εἰς κρίσιν πορεύονται·
 οὐαὶ δὲ ἡμῖν τοῖς λόγῳ μὲν τιμηθεῖσι, καὶ ἐπαγγελίας μεγάλας εἰληφόσι,
 καὶ πρὸς αἰῶνας κληθεῖσι καὶ πρὸς ζῶην ἀγγέλων..... ἀλογίας σπεύδουσιν 5
 ἀτιμότερους ὀφθῆναι. Τοῦ Θεοῦ καταφρονοῦμεν, ἀτυμπαθεῖς ὑπάρχομεν,
 * *cod.*
 ἀγγωμένους * ὑπερορῶμεν, εὐγῶν ἀπερισπάστων καὶ ψαλμῳδιῶν
 ἀμελοῦμεν, πιστοὶ προσαγορευόμεθα, καὶ τῶν ἀπίστων τὰ πράγματα
 * *cod.*
 ἀνεικέστοις
 πράττομεν. Ὅταν ἀκούσης ὅτι τινὲς ἄνθρωποι συμφοραῖς ἀνηκέστοις *
 ἐνέχονται, μὴ λέγε δτι αὐτοὶ μόνοι ἤμαρτον, καὶ διὰ τοῦτο τὰς δίκας 10
 διδάσιν, ἐνόησον δὲ μᾶλλον ὅτι διὰ σὲ πολλὰκις ἐκεῖνοι παιδεύονται,
 ἵνα σὺ τὰς ἐκείνων πληγὰς ἀκούσας ἀπλήκτως σωφρονισθῆς· αὐτοὶ δὲ
 παντελῶς οὔτε στενάξαι βούλει. Ἐν ἐρήμῳ κάθημαι καὶ ὁ νοῦς μου τὰς
 πόλεις ἐποπτεύει, πραγματείας ἐννοεῖ καὶ ἐμπορίας τινας, ῥύμην ἐκ ῥύ-
 * *cod.*
 μεταλλάττει * καὶ συντυχίας ποιεῖται. Εἰς τῆλθον εἰς ἐκκλησίαν χάριν 15
 πλημμελημάτων δέησιν προσκομίσαι, χρῆ δὲ τὸν διὰ προσευχῆς Θεῷ
 προσεγγίζοντα μηδὲν ὄλως ἐννοεῖν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ πάντη· ἐγὼ τοίνυν

curis semper vacantes et ad humilia inclinati: miseriores sane supra-
 dictis porcis et miserabiliores apparebimus cito, siquidem isti post
 mortem nec resurrectionem nanciscentur, neque ad iudicium proce-
 dent; vae autem nobis qui ratione decorati sumus, et promissiones
 magnas suscepimus, et ad aeternitatem vocati sumus et ad vitam
 angelorum (1), studemus autem insipientia viliores videri. Deum
 contemnimus, immisericordes sumus, humiles despiciamus, attentas
 preces et psalmodias neglegimus; fideles proclamamur, et infidelium
 actiones agimus. Cum audieris quosdam homines calamitatibus
 intolerabilibus obnoxios esse, ne dicas illos solos peccasse ac pro-
 pterea poenas dare; sed cogita potius propter te saepius illos castigari
 ut tu eorum plagas audiens et illaesus resipiscas; ipse autem ne
 ingemiscere quidem vis. In solitudine consido, sed mens mea urbes
 circumspicit, negotiationes recogitat et mercaturas, de vico in vicum
 demigrat et colloquia miscet. Ingredior in ecclesiam pro peccatis
 supplicationem oblaturus: oportet sane eum qui per orationem ad

(1) Cl. vir Usener, qui maxima cum benevolentia plagulas istius opellae relegere
 et corrigere dignatus est ac plura suggerere quae ad eam elucidandam facerent, hoc
 loco nos attentos facit intercidissee initium alterius membri hujus sententiae, quod
 forsitan ita restitui potest: <Ἔργῳ δὲ τῶν ἀτιμοτάτων ζώων τῆς> ἀλογίας κτλ.

ὁ ἀδόκιμος δοῦλος, ἤνικα προσηυχόμεν, δέον ἐμφόβως καὶ νηφόντως ἐπέμψαι πρὸς ὕψος τὴν ἔντευξιν, τὰς κρεμαμένας κανδήλας καὶ τοὺς θρόνους τοὺς ἐν τῷ εὐκτήριῳ ἠρίθμησα, τὰς σκνίδας τῆς στέγης σὺν ταῖς ὑπ' αὐτάς δοκοῖς ἀκριβῶς ἐμέτρησα καὶ τῆς οἰκοδομίας τῶν τεσσάρων
 5 τοίχων τοῦ οἴκου τῆς προσηυχῆς τὸν ποδισμόν εἰς δακτύλους ἀνέλαβον, καὶ τῆς εὐχῆς τὸ κέρδος καταλιπὼν τοῦ κακοῦ περισπασμοῦ τὸ βλάβος ἐτρέψησα. Τίς ἄρα μὴ κλαύσῃ, τίς ἄρα μὴ θρηνησῇ τὸν νυσταγμὸν τῆς παναθλίας ψυχῆς;

25. Ἄλλ' ἵνα μὴ τὴν παροῦσαν διήγησιν ἄγαν ἐκτείνας ἴσως
 10 καὶ εἰς ἀγανάκτησιν κινήσω τοὺς παρόντας, παύσομαι μὲν τῆς δημοσιεύσεως τῶν τῆς ψυχῆς βεμβασμῶν, ἐμκυτὸν καὶ τοὺς κατ' ἐμὲ παρεῖς ὑπὸ τοῦ ἰδίου συνειδότου ἀρτίως ἐλέγχεσθαι· πρὸς σὲ δὲ λοιπὸν τὸν κάλλιστον ποιμένα, ὃ στεφανίτα καὶ θεοφόρε Θεογόνη, μεταστήσω τὸν λόγον. Ἦκουσα ἐγὼ πολλάκις ἐν τῇ γραφῇ πλουτίου τινὸς ἐλεεινῶς
 15 λέγοντος· Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με καὶ ἀπόστειλον Ἀάζαρον, ἵνα βιάψῃ εἰς ὕδωρ τὸν δάκτυλον καὶ καταψύξῃ μου φλεγομένην τὴν γλῶσσαν· ἀλλὰ τῆς ἀετήσεως οὐδαμῶς ἐπέτυχεν, ἤδη γὰρ ὑπεξελθὼν ὑπῆρχε τῶν ἀνθρωπίνων πράγματων· μετὰ δὲ τὴν τοῦ βίου ἔξοδον, ἀπρακτος ἢ

Deum accedit nihil aliud cogitare omnino ex mundanis rebus; sed ego servus nequam, quando oro, dum deberem cum tremore et attente emittere sursum petitionem, suspensas candelas et sedes quae sunt in sanctuario enumero, tabulas tecti cum suppositis trabibus exacte dimetior et aedificationis quattuor murorum domus orationis metationem digitorum calculo submitto, et precum lucro renuntians, malae distractionis noxam colligo. Quis non fleret, quis non lamentaretur somnolentiam miserrimae animae!

25. Sed ne, si praesentem digressionem nimis extendero, forsan ad indignationem (1) moveam adstantes, abstinebo jam a vulgandis animae erroribus, meipsum et eos qui mecum sunt sinens a propria conscientia plane convinci: ad te deum optimum pastorem, o coronate et deifer Theogni, convertam sermonem. Audivi saepius in scripturis (2) divitem quendam miserabiliter dicentem: *Pater Abraham, miserere mei, et mitte Lazarum ut intingat in aqua digitum et refrigeret mihi urentem linguam.* Qui petitionem nullo modo nactus est; etenim jam exierat ex humana condicione et post exitum e vita

(1) Notandus est lusus verborum qui in graeco textu extat inter ἄγαν ἐκτείνας et εἰς ἀγανάκτησιν. — (2) *Luc.*, XVI, 24.

μετάνοια, τῆς γάρ φιλανθρωπίας ἡ θύρα τοῖς μεταμεληθῆναι ὧδε μὴ
 βουληθεῖσιν εὐθέως ἀποκλείεται. Ἐγὼ τέως τὸ τοῦ πνεύματος μὴ
 ἀπαιτηθεὶς χρέος, ἀλλ' ἔτι τῆς ψυχῆς μου ἐν τούτῳ τῷ φθαρτῷ κατασκη-
 νούσης σκῆνι, ἂν ῥήξω φωνὴν ὄδυρμου, ἐλεθηῆναι νομίζω. Πάτερ
 Θεόγνι, ἐλέησόν με τὸν πρὸ τῆς ἐρχομένης ὀργῆς τῇ τῶν πταισμάτων 5
 φλογὶ ἱκανῶς φλογισθέντα, ἐλέησόν με καὶ δυσώπησον ὑπὲρ ἐμοῦ τὸν
 Κύριον· πιστεύω γάρ ὅτι λήψῃ τὸ αἷτημα παρὰ τοῦ δεῖ κράζοντος καὶ
 λέγοντος· αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν, κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν.
 Ἐὰν δὲ μὴ τολμᾶς μόνος προσελθεῖν τῷ δεσπότῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ,
 πάτερ, τοὺς ἀγίους ἀπαντας τοὺς φιλοῦντάς σε καὶ ἅμα αὐτοῖς τὴν 10
 ὑπὲρ ἡμῶν τῷ εὐσπλαγχνῷ βασιλεῖ πρεσβειαν προσάγαγε· συμπαθοῦσι
 γὰρ οἱ δίκαιοι καὶ πάνυ συμπαθοῦσι τοῖς σάρκα περιβεβλημένοις, ὡς καὶ
 αὐτοὶ πρῶην ἐν σαρκὶ γεγονότες. Ὅρᾶς ἡμᾶς διὰ παντός, ὦ πάτερ
 Θεόγνι, φροντίζεις ἡμῶν δεῖ, κοῦφος νῦν τυγχάνεις τὸν τῆς σαρκὸς
 ἀποθέμενος γνόφον καὶ γόμον, ὑπέρβηθι τὸ μεταξὺ τῶν ζώντων καὶ τῶν 15
 νεκρῶν ἐστηριγμένον χάος. Ἐλθε πρὸς ἡμᾶς ἱπτάμενος ταῖς τῆς ἀρετῆς
 ἧς πάλαι κατέρθρωσας πτέρυξι, κομιζῶν ἡμῖν τὰ θεῖα δωρήματα, γύμνω-
 σον ἡμᾶς τοῦ πλοῦτου τῆς κακίας, ἔνδυσον ἡμᾶς κατὰ τὸ δόρατον

inefficax est paenitentia; misericordiae janua his qui paenitentiam
 heic agere noluerunt ilico clauditur. Equidem a quo nondum spiritus
 requisitum est debitum, sed cujus adhuc habitat anima in pereunti
 tabernaculo, cum gementem vocem attollo, misericordiam spero.
 Pater Theogni, miserere mei, qui ante venturam iram culpae
 flammae satis uror, miserere mei et deprecare pro me Dominum.
 Confido enim te obtenturum quod petis ab illo qui incessanter
 clamat et dicit : *Petite et dabitur vobis, pulsate et aperietur vobis* (1).
 Si vero non audes solus accedere ad Dominum, assume tecum, Pater,
 sanctos omnes qui te amant, et cum illis intercessionem pro nobis
 misericordiae regi offer. Compatiuntur enim justis, prorsus compatiuntur
 illis qui carne adhuc involvuntur, quoniam et ipsi olim in carne
 fuerunt. Respicis nos super omnia, o Pater Theogni, curam habes
 nostri semper, allevatus nunc es qui carnis deposuisti tenebras et
 onus, transgredere illam quae inter vivos et mortuos extensa est
 abyssus. Veni ad nos advolans alis virtutis quam olim praestitisti, affer
 nobis divina dona, despolia nos copia malitiae, indue nos invisibiliter

(1) *Matth.*, VII, 7.

ἐξαστραπούσας στολάς, ἄσπερ ἡ τοῦ κρείττονος ἐξυφαίνει παντοδύναμος
 χάρις παρ' ὑμῶν αἰτούμενη. Εἰς σου σπινθήρ προσευχῆς ἀπάτους θημω-
 νίας * ἁμαρτημάτων τεφρῶσαι δυνήσεται, καθαρισθεῖται τοῦ ῥύπου τῶν
 σφαλμάτων, διορθωθείμεν καὶ σωθείμεν σαῖς εὐχαῖς ὁσίων τε καὶ πάν-
 5 των τῶν ἐκλεκτῶν, ἵνα σχῶμεν ἀπολογία ἐν ἐκείνῃ τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ,
 ὅτι ἂν ἔλθῃ ὁ Θεὸς ἐν μυριάσιν ἀγγέλων κρῖναι κρίσιν δικαίαν καὶ τοῖς
 μὲν εὐσεβέσι τῆς ἐαυτοῦ βασιλείας τὰς πύλας ἀναπετάσαι, τοῖς δὲ
 ἁμαρτωλοῖς, ὅστινες μέχρι θανάτου μετανοῆσαι οὐκ ἠθέλησαν, τοὺς
 καταβράκτας καὶ τὰς πηγὰς τοῦ πυρὸς ἐξομβρίσαι, ὅτι αὐτῷ πάντων ἡ
 40 ἐξουσία καὶ αὐτῷ πρέπει καὶ ἐποφειλεται ἡ παρά πάντων προσκύνησις τῷ
 Πάτρι καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ παναγῶ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ.

* cod.
 θημονίας

II

Vita sancti Theognii, auctore Cyrillo Scythopolitano.

Κυρίλλου τοῦ ὁσίου πρεσβυτέρου τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου
 15 Σάβα εἰς τὸν αὐτὸν ὄσιον πατέρα ἡμῶν Θεόγνιον τὸν
 ἐπίσκοπον.

1. Θεόγνιος ὁ πανεύφημος, τὸ μέγα τῆς ὄλης Παλαιστίνης ἀγλαΐσμα,
 ὁ φανότατος τῆς ἐρήμου λαμπτήρ, καὶ φαιδρότατος τῆς ἀρχιερωσύνης

fulgidis stolis quas Dei optimi texuit omnipotens gratia a te requisita.
 Una scintilla orationis tuae indicibiles acervos peccatorum incinere
 rare valebit, purificemur a foetore culparum, corrigamur et salvemur
 tuis precibus, necnon sanctorum et omnium electorum ut justifice-
 mur in illa terribili die, cum venerit Deus cum mille angelis judicare
 judicium justum, piis quidem sui regni portas aperire, peccatores
 vero qui usque ad mortem paenitentiam agere noluerunt cataractis
 et fontibus ignis inundare, quia ipsi universorum dominatio, et ipsum
 decet ipsique debetur ab omnibus adoratio, Patri, et Filio et sanctis-
 simo Spiritui, nunc et semper.

CYRILLUS (1) SANCTUS PRESBYTER LAUREA SANCTI SABAE (2),
 DE EODEM SANCTO PATRE NOSTRO THEOGNIO EPISCOPO.

1. Theognius inlustris, magnum totius Palaestinae decus, splen-
 didissima eremi lampas, et lucidissima sanctae hierarchiae stella,

(1) Cyrillus, nimirum Scythopolitanus; videsis prolegomena n. 5. — (2) Laura
 sancti Sabae erat ad meridiem Bethlehem (Cfr. Epiphan., Syria et urbs sancta,

φωστήρ, πατρίδος μὲν ὑπῆρχε τῆς Καππαδοκῶν χώρας, πόλεως Ἀραραθίας. Ἐνθα ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τὴν μοναδικὴν πολιτείαν ἐξεπαιδεύθη. Ἐλθὼν δὲ ἐν Ἱεροσολύμοις τῷ πέμπτῳ ἔτει τῆς Μαρκιανοῦ βασιλείας, καὶ εὐρῶν τοὺς ἀποσχίστας τῶν κατὰ τὴν ἁγίαν πόλιν κρατοῦντας μοναστηρίων, καὶ μὴ βουλευθεὶς τῇ ἐκείνων ὑπαχθῆναι ἀλόγῳ ἐνστάσει καὶ φιλοταράχῃ γνώμη, ἐκολλήθη γυναικὶ τινὶ ἐναρέτῳ Φλαίῃ μὲν καλουμένη, ὑπὸ πνεύματος δὲ ἁγίου φρουρουμένη, κτιζούσῃ τὸ τηρικῶτα περὶ τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν μοναστήριον καὶ ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου μάρτυρος

patriam habuit Cappadociam, e civitate Ararathia (1) oriundus. Ibi a prima juventute monasticam disciplinam edoctus est. Cum venisset Hierosolymas quinto anno regni Marciani (2), et invenisset ab apochistis (3) monasteria in sancta civitate sita occupari, nolens eorum subici stultae pertinaciae et turbulentae sententiae, adhaesit mulieri cuidam magnae virtutis, Flaviae nomine, quae custodita a Spiritu sancto condiderat monasterium, quod tunc erat apud montem Olivarum (4), et ecclesiam sancti Juliani (5). Quae cum suscepisset eum

in *P. G.*, tom. CXX, p. 264), juxta ripam torrentis Cedron (Saulcy, *Voyage autour de la mer Morte*, tom. I, p. 144). — (1) Forsan *Ararathia*, ac proin *Ariarathia*, quae legitur in Itinerario Antonini (Wesseling, *Vetera Romanorum Itineraria*, p. 181). Hanc urbem dicit Wesseling fuisse regiam civitatem regum Cappadocum; tempore suo non novit Constantinus Porphyrogeneta nisi lacum ejusdem nominis (*P. G.*, tom. CXV, p. 75). In duobus codicibus Ptolemaei, nempe Palatino et Coisliniano, legitur Ἀριαράθια (ed. Ptolem., a Gerardo Mercatore, Coloniae 1584, p. 62). Sanctus Theodosius, et ipse Cappadox, fertur natus in civitate cujus nomen inscribitur Μογαρισσός vel Μογαρισσός (Usener, *Der h. Theodosios*, p. 6, 116). Jam vero coniciat aliquis eandem esse hanc urbem cum *Megalosso* (Ptolem. ed. cit., p. 63; cfr. in eodem opere Asiae tabulam primam). Praeterea, Cyrillus in Vita sancti Theodosii (*op. cit.*, p. 105) situm urbis in quo natus est Theodosius ita describit: ὑπὸ μὲν τὴν Κιισαρίων πόλιν τελοῦσης, οὐ μακρὰν δὲ τῆς Κομνηῶν πόλεως τῆς λεγομένης χρυσῆς διακειμένης. Quae apprimè concordant cum situ *Megalossi*, qui etiam vicus haud longe abest ab Ariarathia. Vicini proin erant in sua patria sancti Theognius et Theodosius, postea in Palaestina iterum conjuncti. — (2) Cfr. in praecedenti encomio notam de Flavia num. 5. — (3) Gr. ἀποχιστάς. Vox Cyrillo propria valde ut designet haereticos et schismaticos monachos. (Cfr. Vitam Theodosii, ed. Usener, p. 57, l. 10: 59, l. 19; 69, l. 14: Vitam Euthymii, apud Cotel., *Ecl. gr., monum.*, tom. II, p. 63, 86, 88; Vitam Sabae, *ibid.*, tom. III, p. 306.) Alluditur in praesenti loco ad schisma impii Theodosii rebellantis contra Juvenalem, episcopum Hierosolymitanum, operam praebente Eudocia. Schisma illud quod anno 451 exorsum est viginti annos perduravit. Videsis Couret, *La Palestine sous les empereurs grecs*, p. 121, 122. — (4) Cfr. Paulum monachum, num. 5; qui magis determinat situm hujus coenobii *in loco qui dicitur Gethsemani*. — (5) De quonam sancto Juliano agatur non facile est discernere. Forsan de sancto Juliano Brivatensi cogitare licet propter Flaviae originem occidentalem, eo vel

Ἰουλιανῶ. Ἦτις αὐτὸν δεξαμένη καὶ ἐπὶ ἱκανὸν δοκιμάσασα χρόνον, καὶ δόκιμον καὶ ἐνάρετον εὐροῦσα, διοικητὴν τοῦ αὐτοῦ κατέστησε μοναστηρίου. Αὐτῆς δὲ ἀπὸ Παλαιστίνης ἐπὶ τὴν ἐνεγκαμένην διὰ χρείαν τῆς οἰκοδομηθείσης ἐκκλησίας ἐκδημησάσης καὶ ἐν τῇ πατρίδι τελευτησάσης, 5 ὁ πανεύφημος οὗτος Θεόγνιος ἐπὶ τὴν τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ἡγεμονίαν ἐλκόμενος ὑπὸ πάντων τῶν τῆς συνοδίας, καὶ τὸν τῆς ἀρχῆς κίνδυνον ὑφορώμενος ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἔρχεται πρὸς τὸν τρισμακάριον ἀββᾶν Θεοδόσιον. Καὶ μείνας παρ' αὐτῶ ἱκανὸν χρόνον, καὶ τῇ τοῦ βίου λαμπρότητι πᾶσαν τὴν συνοδίαν φωταγωγήσας καὶ τοῖς μοναχικοῖς 10 πλεονεκτήμασιν ἄριστος φανεῖς, ὥστε πάντας τοὺς ὄρωντας τὰ καλὰ αὐτοῦ ἔργα δοξάζειν τὸν πατέρα τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἔπηνεῖτο* μὲν ὑπὸ πάντων καὶ ἐθαυμάζετο ἐπὶ τε ἀμέμπτῳ πολιτείᾳ καὶ βίου ἀγιότητι, αὐτὸς δὲ τὴν ἐκ τῶν ἐπαίων καὶ τῆς ἀνθρωπίνης δόξης περφυκυῖαν ἐγγίνεσθαι τῇ ψυχῇ βλάβην ὑφορώμενος, ἀμα δὲ καὶ βλέπων τὴν μονὴν 15 τῇ τοῦ Θεοῦ συνεργίᾳ κατὰ μέρος πληθυνομένην καὶ πλουτιζομένην, καὶ τὴν ἐκ τοῦ περισπασμοῦ ἐγγινομένην σύγχυσιν δεδιώς*, ἀνεχώρησεν εἰς

* cod.
ἐπαινείτο

* cod.
δεδιώς

et aliquod tempus probasset, prudentem et virtute praeditum experta, oeconomum constituit istius monasterii. Sed cum ipsa ex Palaestina in suam regionem propter necessitatem aedificatae ecclesiae migrasset et in patria sua mortua esset (1), inlustris iste Theognius ad eandem ecclesiam regendam compulsus ab omni coetu fratrum, sed periculum metuens principatus fugit in eremum, et se contulit ad ter beatum abbatem Theodosium (2). Apud quem cum aliquod tempus mansisset et vitae splendore totam congregationem illuminasset, quippe qui monasticis dotibus optimus apparebat, ita ut omnes qui viderent ejus bona opera glorificarent Patrem qui in caelis (3), laudabatur ab omnibus eum mirantibus propter inculpatam conversationem et vitae sanctitatem. Ipse vero illud quod ex laudibus et humana gloria natum est provenire animae damnum metuens, simulque videns monasterium, Deo allaborante, sensim multiplicatum et ditescens (4), nec non ex distractione proveniente effusionem timens, recessit in loca circum ipsum monasterium sita et inventam

magis quod, teste Gregorio Turonensi (*Act. SS. Febr.*, tom. II, p. 184, n. 40), hujus sancti fama et reliquiae perlata sunt in orientales usque plagas. — (1) Haec iterum insinuant unde venerit ista Flavia in Palaestinam, quae, ut olim Fabiola (Cfr. S. Hieronym. ep. 64, § 8, *P. L.*, tom. XXII), in patriam reversa est. — (2) Cfr. dicta ad notam 1, num. 7. — (3) *Matth.*, V. 16. — (4) Legimus in Vita sancti Sabae, num. LVI, monachorum sancti Theodosii numerum ad quadringentos excrevisse

τοὺς περὶ τὴν αὐτὴν μονὴν τόπους, καὶ εὐρῶν σπήλαιον κατῴκησεν εἰς αὐτό, καὶ ὀλίγον χρόνον ἐκεῖσε ἡσυχάσας, καὶ ναὸς τοῦ παναγίου πνεύματος γεγωνῶς τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν ἐνδυσάμενος χρόνια πάθη παραδοξῶς ἴατο, καὶ θευματουργίας πλείστας ἐπέτελει. Ὅθεν περίφημος γεγωνῶς κτίζει ἑαυτῷ κατὰ πρόσβασιν κοινόβιον περιφανέστατον. 5

* cod.
Ἡλίας
* cod.
μηλίοις

2. Χρόνου δὲ τινος διεληθόντος, ἀκούσας τὰ περὶ αὐτοῦ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἡλίας * χειροτονεῖ αὐτὸν ἐπίσκοπον τοῦ Βιτυλίου * πολυδύριον δὲ τοῦτο παραθαλάσσιον ἐπὶ ἐνενήκοντα μιλίοις * διέχον τῆς ἁγίας πόλεως. Τοῦ δὲ θείου Θεογνίου τὴν ἐπισκοπὴν ἀκουσίως δεξαμένου, καὶ ἐν τῷ εἰρημένῳ πολυδρίῳ χρόνον τινὰ διατελέσαντος, ἡ προσπαρακειμένη θάλασσα τοὺς 10 οἰκείους ἔρους ὑπερβάσα ἀγριωτάτοις κύμασι τῷ πολυδρίῳ προσέβρησεν, ἀπειλοῦσα αὐτό * ἐκρίζῳσαι βιαίως καὶ ἀπολέσαι, οὕτω μᾶλλον τοῦ Θεοῦ οἰκονομήσαντος πρὸς τὴν σωφρονισμόν τῶν ἐνοικοῦντων καὶ φανέρωσιν τῆς Θεογνίου θείας χάριτος. Φόβῳ τολύον ἐσχεθῆντες οἱ οἰκῆτορες τὴν θάλασσαν κορυφουμένην θεωροῦντες προσφεύγουσι τῷ δικαίῳ, δεόμενοι δι' 15 εὐχῆς τὴν τοιαύτην ὁρμὴν χαλινῶσαι. Ὁ δὲ μέγας τῆς εὐσεβείας ἀγω-

* cod.
αὐτῷ

cavernam inhabitavit. Cumque modicum tempus vitam solitariam egisset, templum sanctissimi Spiritus factus, virtute ex alto indutus, chronicos morbos praeter spem sanavit et miracula plurima patravit. Unde inclitus effectus condit sibi in proximo loco (1) coenobium celeberrimum.

2. Post alicujus temporis intervallum, audiens de illo archiepiscopus Helias (2) ordinat ipsum episcopum Beteliae. Est hoc oppidulum quoddam situm ad mare, nonaginta miliaribus distans a sancta civitate (3). Cum divus Theognius episcopatum invitatus accepisset et in dicto oppidulo tempus aliquod degisset, adjacens mare suos limites transgressum ferocissimis fluctibus in oppidulum profluxit, minans ipsum violenter eradicare et pessumdare; ita quidem Deo disponente ut respiscerent incolae et manifestaretur Theognii divina gratia. Timore igitur percussi habitatores mare iratum videntes confugiunt ad justum, deprecantes ut per orationem tantum impetum refrenet. Magnus vero pietatis athleta Theognius plurimis cedens petitionibus

(1) Exinde apparet coenobium sancti Theognii haud procul distare a laura sancti Theodosii, et infra dicitur illud situm fuisse in deserto, nempe Hierosolymitano. — (2) Gr. Ἡλίας, Saepius appellatur *Helias*. — (3) Videsis quae de Betelia diximus supra in prolegomenis num. 3, 4, quae possunt conferri cum iis quae nuper disseruit Gelzer in *Georgii Cypri descriptione orbis romani*, p. 191.

νιστῆς Θεόγνιος ταῖς πολλαῖς εἴξας * δεήσασιν ἤλθει εἰς τὸν αἰγιαλόν, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ὕδωρ ἔπηξεν σταυρὸν εἰς τοὺς ἀρχαίους τῆς θαλάσσης ὄρους, τὸ γραφικὸν ἐκαῖνον πρὸς τὴν θάλασσαν λέγων· Τάδε λέγει Κύριος· μέχρι τοῦ σταυροῦ τούτου ἐλεύση καὶ οὐχ ὑπερβήτη, ἀλλ' ἐν
 5 σταυτῇ συντριβήσονται σου τὰ κύματα. Καὶ οὕτως τὸν σταυρὸν πήξας ὑπέστρεψεν, ἡ δὲ θάλασσα εἰς τοὺς ἰδίους εὐθείως ὄρους ὑποστρέψατα μέχρι τῆς σήμερον, ὅσον ἂν ἐκμανῆ, ἀπτομένη τοῦ παγέντος ὑπὸ τοῦ δικαίου σταυροῦ χαλινοῦται καὶ ὑποστρέφει.

3. Ἀλλὰ τί χρεῖα μοι πλειόνων περὶ τοῦ δοιδίμου Θεογνίου λόγων; 10 ὅπου γε προλαβὼν ὁ ἀββᾶς Παῦλος, ὁ τῆς μὲν Ἐλούσης πόλεως ἡσυχαστῆς, ἐν μοναχικοῖς δὲ κατορθώμασι καὶ ὀρθοδόξοις δόγμασι λάμπων, καὶ βίῳ καὶ λόγῳ φωτίζων ἡμῶν τὰ κατὰ Θεὸν διαβήματα, τὸν αὐτοῦ τοῦ μακαρίου Θεογνίου βίον ἀκριβῶς καὶ κατὰ πλάτος συνεγράψατο. Τοιγαροῦν ὁ μέγας Θεόγνιος τὴν μοναχικὴν τάξιν τε καὶ πολιτείαν τῷ
 15 οὐκ αἰψὸν βίῳ φαιδρύνας, καὶ τὴν ἱερατικὴν καθέδραν τοῖς πνευματικοῖς ἀγαθήμασι καὶ τοῖς θείοις χαρίσμασι διακοσμήσας, καὶ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς τάγμασιν εὐδοκίμησας λαμπρῶς καὶ μεγάλως, περὶ τὸ τέλος τῆς

venit in littus, et aquam ingressus figit crucem in pristinis maris finibus, illud scripturae ad mare dicens : *Haec dicit Dominus : Usque ad crucem hanc ibis et non transgredieris, sed in teipso confringentur fluctus tui* (1). Sicque cruce infixam reversus est, mare autem ad proprios ilico fines regressum est; usque ad hanc diem, quantumcunque furiat, cum attigerit infixam a justo crucem, refrenatur et revertitur.

3. Sed quid opus est mihi plura de celebri Theognio dicere, siquidem praeveniens abbas Paulus (2), Elusae civitatis solitarius, monasticis virtutibus et orthodoxis doctrinis fulgens, nec non vita et verbo illuminans nobis gressus qui sunt secundum Deum (3), ipsius beati Theognii vitam accurate et fide conscripsit. Igitur magnus Theognius cum monasticum ordinem et conversationem sua vita illustrasset, et episcopalem cathedram spiritualibus bonis et divinis gratiis decorasset, et in utroque ordine probatus splendide et egregie, sub fine vitae suae ascendens in suum monasterium quod est in

(1) Alludit ad *Job*, XXXVIII, 11. — (2) Cfr. prolegomenorum num. 6. — (3) Gr. κατὰ Θεὸν διαβήματα. Collegit nuper cl. Usener (*op. cit.*, p. 117, 118) similes loquendi modos nimirum ἡ κατὰ Θεὸν πολιτεία, ὁ κατὰ Θεὸν βίος, ὁ κατ' ἐρετὴν βίος; nostrum τὰ κατὰ Θεὸν διαβήματα non citat.

ἐαυτοῦ ζωῆς ἀνελθὼν ἐν τῇ ἐαυτοῦ μονῇ τῇ εἰς τὴν ἔρημον, ἕως τοῦ Θεοῦ τὸν τῆς κοιμήσεως καιρὸν αὐτῷ ἀποκαλύψαντος, καὶ μικρὸν τι ἀβρώστησας εἰς τὸν ἄλυπον καὶ ἀκύμαντον μετέστη βίον, ἔνθα εὐφραίνομένων πάντων ἡ κατοικία.

deserto (1), cum forsans Deus dormitionis tempus ipsi revelasset, aliquantulum aeger factus, ad vitam tristitiae et perturbationis experientem migravit, ubi est gaudientium omnium habitaculum.

CORRIGENDA.

Longe aberat, et quidem ab octo mensibus, e Bibliotheca Parisiensi codex Coislilianus cum, urgente tandem tempore ut in lucem ederentur *Analecta nostra*, textus prelo subiciendus fuit, quin iterata collatio institui valeret : immo codex non nisi post impressum integrum textum rediit. Igitur ecgrapho fidendum fuit quod, uti norunt illi qui ingrato librarii muneri incumbunt, nonnumquam periculo non caret.

Quos admisimus errores, nec citius emendare licuit propter adjuncta, jam heic ingenue confitemur.

P. 80, l. 5, pro ἀνάστη lege ἀπέπη, ac proinde in versione latina *evolavit*, non autem *ascendit*. — Ibid., l. 10, ἐξημενεζετο, non ἐξημαρζετο. — Ibid., nota 3, pro διακουτρεύειν, lege διανοκτρεύειν. — P. 81, l. 1, ecgrapho, non codici, vitio vertenda mala scriptio κόπισθαι. — P. 82, l. 2, ne καὶ ἐπάται, sed κατεπάται lege. — P. 83, l. 13, 14. Hunc locum male habuit ecgraphus; in codice optime quidem legitur: ἐν τῷ τῷ μοναστήριον ἐγγὺς ἰδρῦσθαι τῆς πόλεως. — P. 85, l. 8, pro ὄρενή lege ὄρενή. — P. 88, l. 10, lege κεχρωστημένας, non autem κεχρηστημένας, ac proin noli jam attendere ad notam (2) ejusdem paginae.

(1) Cfr. supra, p. 85, not. 1.